De verspreiding van *Pirata knorri* (SCOPOLI 1763) in de vallei van de Our

HERMAN DE KONINCK

Smalvoortstraat 47/2, 2300 Turnhout

Samenvatting

In het weekend van 26 en 27 juni 2004 werd getracht het voorkomen van Pirata knorri *in de Ourvallei in kaart te brengen. Hiervoor werd actief naar de soort gezocht op regelmatige afstanden langs de rivier.*

Résumé

Nous avons lors du weekend du 26 au 27 juin 2004 essayé de mettre en carte la distribution de Pirata knorri *le long da la vallée de l'Our. Nous avons à ce fait cherché activement le long du fleuve à des distances régulières.*

Summary

In the weekend of June 26-27th, we tried to map the occurence of Pirata knorri in the Ourthe-Valley. This was done by active searching in suitable habitat at regular intervals along the river.

Inleiding

De Our stroomt in het oosten van het land van noord naar zuid. Ze onspringt nabij Hüllscheid en verlaat België in Ouren om in het Groothertogdom Luxemburg uit te monden in de Süre. Het is de enige Belgische rivier die behoort tot het waterbekken van de Rijn.

Bemonsteringen werden stroomafwaarts gedaan op volgende plaatsen: Berterath, Weckerath, Andler, Schoenberg, Atzerath, Setz, Weppeler, Steinebruck, ten noorden van Auel, Weweler, Stubach, Oberhausen en te Ouren aan de "Rittersprung" en het Drielandenpunt. Ook werden stalen genomen in zes grote zijbeken, telkens aan de benedenloop en/of de middenloop. De Medemerbach te Eimerscheidermühle, de Kolvenderbach ten westen van Medendorf, in Herresbach en Andler, de Grosweberbach in Herresbach en Schoenberg, de Eiterbach in Setz, de Ulf in Oudler en Burg Reuland en de Schliebach in Ouren.

Resultaten

In totaal werd op 25 plaatsen bemonsterd waarbij de soort op alle bemonsterde plaatsen werd aangetroffen (Fig. 1). Het lijkt dus aannemelijk dat de soort in het hele stroomgebied aanwezig is.
Op enkele plaatsen werden controle-exemplaren gevangen, de rest werd op zicht gedetermineerd. Door het specifieke

biotoop en uiterlijk is verwarring met andere soorten zo goed als uitgesloten. De soort wordt alleen gevonden op stenige oevers langs stromend water (ROBERTS, 1998, Heimer & NENTWIG, 1991). De populatiegroottes zijn afhankelijk van de waterstand. Door de regen van de vorige dagen stond het water vrij hoog zodat potentiële vindplaatsen sterk verkleind of overstroomd waren. Op de bemonsterde locatie te Auel (DE KONINCK, 2004) werden verleden jaar bij een laag waterpeil over honderd meter tientallen dieren gezien terwijl nu met moeite enkele exemplaren gevonden werden. Dit wordt bevestigd door MANDERBACH (2001) die ook vermeldt dat de populaties de oevers snel herkoloniseren.

ALDERWEIRELDT & MAELFAIT (1990) geven recentelijk vindplaatsen in 11 UTM - hokken ten oosten van de Maas o.a. in het stroombekken van de Semois, Ourthe, Amblève en Rur, maar de grote verspreiding langs de Our doet vermoeden dat de soort in zuidoost België algemener is dan tot nu bekend is. Verder onderzoek kan hierin klaarheid brengen. Hoewel Becker enkele vindplaatsen voor Vlaanderen vermeldde is ze daar voor zover bekend nu uitgestorven.

Op basis van verspreidingskaarten en soortenlijsten, beschikbaar op het internet, leiden we af dat *Pirata knorri* verspreid voorkomt in West -en Centraal -Europa en Italië maar is niet gekend van het Iberisch schiereiland, Groot-Brittannië en Scandinavië.

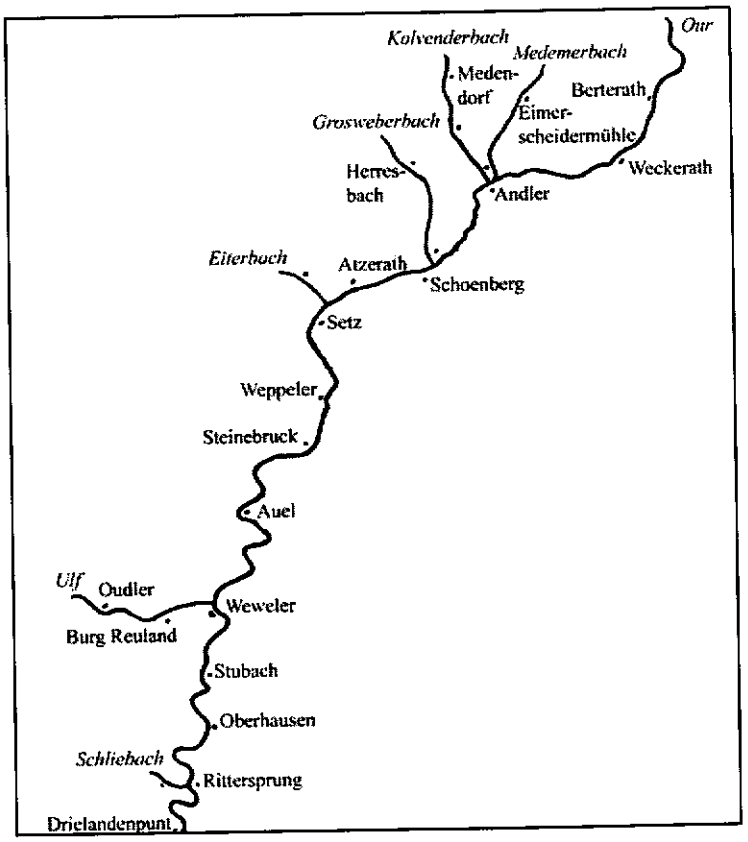

Fig. 1.-Kaartje met de verspreiding van Pirata knorri in de vallei van de Our

Fig. 1.-Distribution of Pirata knorri in the Our-Valley

Dankwoord

Graag zou ik Dr. Frederik Hendrickx bedanken voor de nuttige suggesties.

Referenties

ALDERWEIRELDT, M. & MAELFAIT, J.P. (1990). *Catalogus van de Spinnen van België, Deel VII, Lycosidae*. Studiedocumenten van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen. pp 63- 64.

DE KONINCK, H. (2004). Verslag van het ARABEL- weekend in de Oostkantons. *Nwsbr. Belg. Arachnol. Ver.* 19(1-2): pp 55-57

HEIMER, S. & NENTWIG, W. (1991). *Spinnen Mitteleuropas*. Verlag Paul Parey. Berlin/ Hamburg. p 346.

MANDERBACH, R. (2001). Der Stellenwert des Lebenszyklus für das Überleben der uferbewohnenden Wolfspinnenarten Pardosa wagleri (HAHN, 1822) und Pirata knorri (SCOPOLI, 1763). *Arachnol. Mitt.* 21: 1-13.

ROBERTS, M. 1998. *Spinnengids*. Tirion. pp 252-253.

Websites

volny.cz/als3/lycosidae_Pirata_knorri.html

eresus.free.fr/f_lycosi.html

www.cl.bas.bg/bulgarianspiders/ new_page_

www.miiz.waw.pl/research/spiders/checklist/0li-aran.htm

www.faunaitalia.it/checklist/ invertebrates/families/Lycosidae.html

www.arages.de/files/checkliste.pdf

De Aardspin (*Atypus affinis* Eichwald) : twee nieuwe vondsten in Kessel en Nijlen met aantekeningen over de constructie van de nestcomplexen en het gedrag

JO DE GRUYTER (1) & ROB VERBIST (2)

(1) Jo De Gruyter, leerling 4WeWi Koninklijk Atheneum A. Vanderpoorten, Lier, Heuvelstraat 43, 2560 Nijlen

(2) Rob Verbist, leraar biologie, informatica en natuurwetenschappen Koninklijk Atheneum A. Vanderpoorten Lier, Hutveld 8, 2520 Ranst

Samenvatting

De auteurs melden twee nieuwe vindplaatsen voor Atypus affinis *in de provincie Antwerpen. Zij vermelden ook enkele waarnemingen in verband met de ecologie en het gedrag van deze soort.*

Résumé

Les auteurs citent deux localités nouvelles d' Atypus affinis *dans la province d'Anvers. Ils donnent aussi quelques observations sur l' écologe et l' éthologie de l'espèce.*

Summary

The authors record on two new locations of Atypus affinis *in the Antwerp Province. Observations on ecology and behaviour are given.*

Inleiding

In het kader van de lessen ecologie, onderdeel van het vak biologie, wordt in het KA. Lier al meer dan 10 jaar veldwerk verricht op de Kesselse Heide. Zo wordt naast flora-opnamen en de studie van een aantal abiotische factoren ook de fauna bestudeerd. Voor de bodemfauna plaatsen we halve petflessen met picrinezuur in de bodem. Deze worden na 48 u geledigd.

De aardspin in België

RANSY & BAERT (1987) gaven een overzicht van de verspreiding van de aardspin in België.
Dit zijn de volgende:
ANTWERPEN: Kalmthout, Weelden (Turnhout).
BRABANT: Boitsfort, Groenendaal, Noirhat, Rixensart, St. Joris-Weert, Uccle.
LUIK: La Calamine, Lixhe (Montagne St. Pierre), Modave.

LIMBURG: De Teut, Genk, Grootlo, Houthalen, Neerpelt, Zonhoven.
LUXEMBURG: Redu. NAMEN: Nismes, Treignes, Yvoir.
OOST-VLAANDEREN: Zwijnaarde.
WEST-VLAANDEREN: Zedelgem.
Als voorkeurhabitat vermelden ze kalkgraslanden, holle wegen, mosrijke vegetaties en zandige gebieden. Ze vermelden tevens dat ze behalve in de maanden februari en maart de soort altijd konden aantreffen

Omstandigheden van de vondsten

De soort werd voor het eerst aangetroffen bij het ledigen van de vangpotten op 24 september 2003 in de val opgesteld door de leerlingen Maxime Marien en Karen Van de Water. Het betrof een mannelijk exemplaar. Verscheidene speurtochten ter plaatse naar eventuele nestplaatsen leverden niets op.
Op 02 september 2004 trof de eerste auteur meerdere nestcomplexen aan te Nijlen.

Ligging en beschrijving van de locaties

De Kesselse Heide
Materiaal: 1 mannelijk exemplaar
Datum: 24 september 2003
Coördinaten: OL: 4°37'49", NB:51°09'37"
Locatie: Provinciaal Domein Kesselse Heide
Vangstmethode: Halve petfles gevuld met picrinezuur
Biotoop: Een open plek van ongeveer 16 m op 40 m, langs drie zijden omringd door bos en langs de vierde zijde door een strook met kleine berken en eiken. Deze plek is dus niet continu door de zon beschenen. De begroeiing bestaat hoofdzakelijk uit struikheide, bochtige smele, meerdere soorten mossen en korstmossen en een occasionele zwam. Rond deze plek bevinden zich wel wegeltjes waar het regelmatig veel vochtiger is (tengere rus, pitrus, pijpenstrootje.)

Nijlen

Materiaal: 2 mannelijke exemplaren, talrijke juvenielen, enkele volwassen vrouwtjes
Datum: 02 september2004
Coördinaten:OL: 4° 42' 30", NB51°10' 02"
Locatie:In de driehoek gevormd door de Paddekotse Heide, de Bouwelse Heide en de Boshoek.
Vangstmethode: Met pincet de nestkous uit de bodem trekken
Biotoop: Het gebied is een voormalige heide die later met dennen werd bebost en verkaveld werd. Langs een aantal straten werden huizen gebouwd waarvan in vele tuinen nog grote delen van het oorspronkelijk bos en heiderestanten aanwezig zijn. Tussen de dennenbomen hebben zich ook loofbomen gevestigd. De vindplaats bevindt zich op privé terrein. Het betreft een echte zandbodem.
Er is ook nog een vindplaats in een bos achter de tuin dat ter verkaveling wordt aangeboden door de gemeente. Hier zijn minder nesten te vinden waarschijnlijk omdat de bodembegroeiing er veel dichter is.

Morfologie

Seksueel dimorfisme
De in Nijlen gevangen exemplaren zijn hoofdzakelijk paars bruin gekleurd. De echte zwarte kleur van de cephalothorax komt slechts na de laatste vervelling te voorschijn. De poten van de mannetjes zijn relatief langer dan die van de vrouwtjes. De mannetjes hebben ook een langwerpig, ovaal scutum op het voorste gedeelte van hun achterlijf.

Afmetingen van gevangen exemplaren

Alle lengtes zijn gegeven in mm en werden bepaald met een meetlatje en een vergrootglas (Tabel 1). Gelieve ze als benaderd te beschouwen. Voor de levende exemplaren werd enkel de totale lengte gemeten wegens te moeilijk voor de andere dimensies.

Tabel 1.- Morfometrie van de gevangen Atypus affinis

Table 1.- Morphometrics of the caught Atypus affinis

Nr.	Sex	D1	D2	D3	D4	D5	Opmerkingen	Locatie
1	m	15,5	4	3,5	8,0	5	lengte giftanden: 4	Kessel
2	m	11,0	3	2,5	5,5	4		Nijlen
3	m	14,0	4	4,0	6,0	5		Nijlen
4	j	12,0	3	3,5	5,5	4		Nijlen
5	j	8,0	2	2,0	4,0	3		Nijlen
6	v	14,0	-	-	-	-	levend	Nijlen
7	v	17,0	-	-	-	-	levend	Nijlen

Legende/legend

D1 = totale lengte/total length (mm)
D2 = lengte cheliceren/length cheliceres (mm)
D3 = lengte cephalothorax/length cephalothorax (mm)
D4 = lengte achterlijf/length abdomen (mm)
D5 = breedte cephalothorax/width cephalotorax (mm)
Sex: m: mannetje/male; v:vrouwtje/female; j: juveniel/juvenile

Ecologie

Nesten

Tot nu toe zijn er meer dan 300 nestkousen ontdekt waaronder verschillende grote. De breedte van de dikste kous bedroeg 19 mm. Dit stemt overeen met een doormeter van ongeveer 12 mm. Door met een pincet aan de kous te trekken komt ongeveer 1 op de 4 kousen intact uit de grond. De buitenzijde van de nesten zijn zanderig en bijzonder goed gecamoufleerd. Langs de binnenzijde bestaat de kous uit spierwitte zijde. Het uiteinde van een nest begint bovengronds en eindigt ondergronds puntig. Het ondergronds gedeelte is gewoonlijk wat breder. De spin bevindt zich gewoonlijk onder aan de kous. Bij de constructie van een nieuw nest wordt gewoonlijk begonnen met het ondergronds gedeelte. De zijde vergt dagelijks onderhoud door de spin. Het wordt vooral snel broos als er regen aan kan. Bij nat weer wordt de nestkous dikwijls versterkt. Daarom zijn ze een tijdje nadat het geregend heeft gemakkelijker uit de bodem te trekken maar moeilijker te vinden.

Om een nest te vinden let men best op een heuveltje vers opgegraven zand (zoals dit bij solitaire bodembewonende bijen dikwijls een aanduiding is.) Dit heuveltje wordt frequent als aanhechtpunt voor de kous gebruikt. Het nest van een volwassen vrouwtje kan je dikwijls

opsporen aan de hand van de aanwezigheid van de talrijke nesten van de kleine spinnen. Zijn er geen duidelijke sporen maar weet je dat er nesten in de nabijheid zijn, dan wrijf je best met je pincet voorzichtig over en weer door het zand tot je weerstand ondervindt. Als je een wormachtige gecamoufleerde structuur vindt die elastisch meegeeft heb je prijs. De nestkousen doen nog het meest denken aan de kokers van sommige mariene kokerwormen maar de granulatie van de buitenbedekking is veel fijner.

Zijn er verticale structuren in de nabijheid zoals grashalmen of boomstammen dan wordt het bovengronds gedeelte van het nest dikwijls hieraan vast gehecht. Of dit meer kans levert op het vangen van vliegende insecten of het een gevolg is van de persoonlijke voorkeur van de spin in kwestie weten we niet. We hebben ook niet onmiddellijk enige vorm van ordening gevonden in de ligging van de nesten ten opzichte van elkaar. Meestal liggen er wel meerdere nesten in mekaars onmiddellijke omgeving.

Gedrag

In een pot zand zal, na verkenning van de randen, de spin zich trachten in te graven. Met een pincet kan je ze voorzichtig uit de gang naar boven trekken zolang nog niet aan de nestkous begonnen werd. Als een pincet aan haar voorzijde gepresenteerd wordt reageert de fitte spin zeer agressief: de cephalothorax wordt opgericht, de cheliceren omhoog gescharnierd, zijdelings uitgespreid in een hoek van ongeveer 10-15 graden en de giftanden uitgeklapt. Het zijdelings uitspreiden van de cheliceren is zinvol daar bij het inbrengen van de giftanden deze verder van elkaar verwijderd zijn en het gif sneller buitenwaarts in het lichaam van de prooi kan diffunderen. Soms wordt het pincet met de cheliceren-tanden vastgegrepen. Wordt de spin zijdelings of langs achter aangetikt met het pincet dan draait ze zich om. Mannetjes gedragen zich agressiever dan vrouwtjes.

In een vierkantig terrarium met een met mos bedekte bodem exploreert de spin onmiddellijk langs de zijden van het terrarium (tygmotroop gedrag). Zelden steekt ze de vrije ruimte over. Als ze kan kruipt ze door een dunner gedeelte van de moslaag onder de oppervlakte.
Als men twee grote spinnen in dezelfde kleine pot plaatst wordt er gevochten tot er een van de twee het loodje legt. Ze zijn dus niet immuun voor hun eigen gif. Als een prooi gebeten wordt en het gif ingespoten dan is deze gewoonlijk na ongeveer 5 minuten volledig verlamd.

Bij het graven van een nest wordt zo mogelijk uitgegaan van een bestaand kuiltje. Dit kuiltje wordt met behulp van de poten verder uitgegraven. Vervolgens wordt er een afdakje in zijde gemaakt. Dan begint het graafwerk aan de gang. Het ondergronds gedeelte van de kous wordt eerst gemaakt. Per dag kan er 1 à 2 cm ganglengte bijkomen. Driemaal werd bovengronds een gesplitste kous gevonden. Een been van de kous was dan buiten gebruik (plat.) Van achter in de kuil worden radiale draden getrokken naar de rand van de gangopening. Dan worden de openingen tussen de radiale draden opgevuld. De buitenzijde is onmiddellijk kleverig. Een gesplitste kous kan een aanduiding zijn voor de aanwezigheid van een mannetje.

Voedsel

Bij het houden in het terrarium werden als mogelijke prooidieren pissebedden, sprinkhanen en een naaktslak gegeven. De naaktslak was geen goed idee want na het toedienen van het gif heeft de spin meerdere dagen werk gehad om de slijmerige substantie van giftanden en onderzijde van de cheliceren te verwijderen! Pissebedden en sprinkhanen worden wel verorberd. Ook rondrennende

wolfspinnen worden gevangen en geïnjecteerd. In een van de uitgehaalde kousen werd een leeggezogen oorworm aangetroffen.
Als de spin gegeten heeft nemen de afmetingen van het achterlijf behoorlijk toe in de lengte maar veel minder in de breedte. Zo niet zou telkens de gang moeten verbreed worden.

Vijanden

De vondst van de cephalothorax en aangehechte cheliceren van een volwassen spin in een spinnenweb onder aan de omgeplooide rand van een plastieken langwerpige bloembak doet vermoeden dat de vogelspinnen zelf het slachtoffer kunnen zijn van andere spinnen. Er is ook de opmerkelijke vondst van een dode kleine kikker - ongeveer 5 cm - met een dode *Atypus* die met de giftanden vast zat in de tong van de kikker. Mogelijk scenario: kikker ziet prooi van de gewenste afmetingen, bijt toe waarop de *Atypus* de giftanden in de tong steekt en ze omwille van de een of andere reden niet kan terugtrekken (kikker doet mond dicht?) Beiden sterven.

Activiteit

Vanaf half oktober begon de activiteit van de spinnen zichtbaar te dalen. Een zekere nestdiepte is eveneens noodzakelijk om de dieren tegen de koude te beschermen. Als je zelf buitenshuis spinnen in een terrarium houdt is het aangeraden enige isolatie aan te brengen.

Voortplanting

Er werd een mannetje aangetroffen samen in een kous met een vrouwtje. Hij bevond zich onder haar. Als er jongen in het nest aangetroffen worden, bevinden deze zich in het ondergronds gedeelte. De meeste bevinden zich op en rond het vrouwtje.
Op een gegeven moment kan het stadium van de voortplantingsproces behoorlijk verschillen. In bepaalde nesten zijn al jongen aanwezig terwijl in een ander nest het mannetje nog met de paring bezig is.
Een vrouwelijke spin met kleine spinnetjes op haar lichaam gedroeg zich makker dan de individuen die solitair getest werden.

Toekomstplannen

Het gedrag van de spinnen wordt verder bestudeerd in twee terraria waarvan er een buiten werd geplaatst en het ander in een veranda. Volgend jaar hopen we tellingen van de nesten te kunnen doen zodat we een idee van de dichtheid kunnen meedelen.

Dankwoord

De auteurs danken Dhr. Rob (Rop) Bosmans voor zijn uitnodiging om dit artikel te schrijven, zijn begeleiding er van en zijn bezoek aan de site in Nijlen waar hij ons bevestigde dat we wel degelijk Mygalomorfen gezien hebben en geen hersenspinsels. R. Verbist dankt eveneens Dhr. Dirk De Gruyter voor het grootmoedig toegang verlenen tot zijn eigendom en Jef Verhoeven en Alain Van Hout voor het mede op zoek gaan naar nesten op de Kesselse Heide.

Referenties

ROBERTS, M. J. (1998). *Spinnengids*. Herwerkte editie voor België en Nederland, Tirion.–Baarn, pp. 63-64, 78-79.JONES, D. (1983). *Thieme's Spinnengids*. Thieme Zutphen, pp. 45-47.

RANSY, M. & BAERT, L. (1987). Catalogue des araignées de Belgique. Troisième partie. Les Araneidae. *Documents de travail de l'Institut royal des Sciences naturelles de Belgique*, 26 : 41 pp.

Websites met gegevens over *Atypus affinis*:

http://www.reptilis.org/atypus%20affinis.htm

http://site.voila.fr/bioafb/araignee/araignee.htm

http://hem.spray.se/minax/atypus/atypus_e.html

http://www.gloucestershirewildlifetrust.co.uk/index.php?section=environment:species:invertebrate&id=672

http://www.oeko-msc.de/mygal-en.html

http://perso.wanadoo.fr/jean-marc.birat/Observation%20affinis.html

http://www.arkive.org/species/ARK/invertebrates_terrestrial_and_freshwater/Atypus_affinis/

http://www.spyda-webb.co.uk/pic19.html

http://www.araneae.unibe.ch/Bestimmung/english/atypidae/Atypidae_eng_gesamt.htm
(determineersleutels door Wolfgang Nentwig, Ambros Hänggi, Christian Kropf, Theo Blick)

Voor foto's van de spinnen en nesten kan je terecht op de website van het K.A.Lier (http://home.planetinternet.be/~kal001/) onder de afdeling projecten, vogelspin

De spinnenfauna (Araneae) van een erosiegeul in het natuurreservaat "De Groeskens" langsheen de Grensmaas (Dilsen-Stokkem)

KEVIN LAMBEETS[1], DRIES BONTE[1] & JEAN-PIERRE MAELFAIT[2]

[1]Universiteit Gent, Vakgroep Biologie, Onderzoeksgroep Terrestrische Ecologie, Ledeganckstraat 35, B-9000 Gent; e-mail: Kevin.Lambeets@UGent.be

[2]Instituut voor Natuurbehoud, Kliniekstraat 25, B-1070 Brussel

Samenvatting.

De erosiegeul, zich situerend in het natuurreservaat "De Groeskens" te Dilsen-Stokkem,, werd in 2000 aangelegd om het Maaswater bij hoogwater te geleiden. In 2004 vond van eind maart tot midden juli een bodemvalbemonstering plaats. Deze vrij korte bemonsteringscampagne leverde in totaliteit 57 soorten op, waarvan 15 zijn opgenomen in de Rode Lijst van Vlaanderen.

Globaal kan men spreken van een eerder xerothermofiele spinnengemeenschap, kenmerkend voor min of meer verstoorde gebieden (cfr. overstromingen) gekarakteriseerd door open, snel opwarmende plekken en een schrale begroeiing. Opvallend was de hoge abundantie van de bedreigde Pardosa agrestis naast een aantal vrij algemene soorten. Het voorkomen van Pardosa agricola, met uitsterven bedreigd aangeduid op de Rode Lijst van Vlaanderen, kan verklaard worden door de nabijheid van grindbanken langsheen de Grensmaas, en vormt een aanduiding voor de afstanden die spinnen kunnen afleggen op zoek naar geschikte overwinteringsrefugia. Caviphantes saxetorum *werd voor de tweede maal in België aangetroffen.*

Résumé

Un chenal d'érosion a été creusé en 2000 dans la Réserve naturelle « De Groeskens » afin d'évacuer les eaux de la Meuse à marée haute. Un échantillonnage à l'aide de pièges Barber eu lieu en 2004 de mars à mis-juillet. Cette courte durée d'échantillonnage a rapporté en totalité 57 espèces, dont 15 sont reprises dans la liste rouge de la Flandre.

Nous pouvons globalement parler d'une association xerothermophyle, association caractéristique pour des sites dérangés (cfr. Inondations), caractérisés par des lieux à échauffement rapide et végétation mince. Remarquable était la haute abondance de l'espèce menacée Pardosa agrestis *au coté d'espèces banales. La présence de l'espèce menacée d'extinction selon la liste rouge de Flandre* Pardosa agricola, *peut être expliqué par la présence de bancs de gravier le long de la Meuse et peut donner une indication sur les distances parcourues par les araignées à la recherche de lieux propices pour hiberner.* Caviphantes saxetorum *a été trouvée pour la deuxième fois n Belgique.*

Summary

The erosion channel within the nature reserve "De Groeskens" at Dilsem-Stokkem, was created in 2000 to lead flooding Meuse-water into the area. In 2004, spiders were sampled with pitfalls from March till July. Within this short sampling campaign, 57 species were recorded, of which 15 are on the Flemish Red List.

In general, the spider fauna is xerothermophilic, characteristic for disturbed areas in open, sandy areas with scarce vegetation. The high abundances of the endangered Pardosa agrestis *were interesting; other abundant species were common species. The presence of* Pardosa agricola *(threatened with extinction) can be explained by the presence of gravel banks in the Meuse-river en indicates that these spiders hibernate distant from the river bank.* Caviphantes saxetorum *was found for the second time in Belgium.*

Inleiding

In aansluiting bij het natuurgebied Kerkeweerd (Dilsen-Stokkem) werd door de Afdeling Maas en Albertkanaal van de Vlaamse Gemeenschap eind 1999 een geul aangelegd om het Maaswater bij hoogwater te geleiden. Hiermee wordt getracht de stroming weg te houden van de winterdijk. Het pilootproject "De Groeskens" past goed binnen het concept van het grootschalige natuurinrichtings-project 'Levende Grensmaas' (VAN LOOY *et al.*, 2001). De doelstelling van dit project berust erin het contact tussen de rivier en het winterbed te herstellen. Sinds de aanleg van de erosiegeul wordt de vegetatie-ontwikkeling, alsook de vestiging van planten en dieren, door het Instituut voor Natuurbehoud nauwlettend opgevolgd binnen een monitoringsplan (Van Looy, 2000).

Gebiedsbeschrijving

De overstromingsgeul werd tijdens de overstromingen van 1999, 2000 en 2002 sterk uitgebreid door een opmerkelijke terugschrijdende erosie. Ten gevolge van de overstromingen kon een pioniersvegetatie zich vestigen. De percelen die de erosiegeul omsluiten, voormalige akkers en vergraven terrein, ontwikkelde tot soortenrijk grasland in de loop der jaren. De reservaatsperimeter van het gebied beslaat een totale oppervlakte van ca. 6ha.

"De Groeskens" is op te delen in 3 zones (Fig.1):

Zone 1: ontwikkeling ruiger centraal stuk 2002, door combinatie van overstroming en begrazing teruggezet en verder ontwikkeld tot grasland

Zone 2: grindpioniers

Zone 3: eerste jaren nog gemaaid om opslag van populieren en Akkerdistel tegen te gaan, bleef ruigte tot 2002; 2003 was een omslagjaar waarbij grassen en overige kruiden de overhand namen en de distels bijgevolg geen kiemingskans meer kregen.

Tijdens een overstroming (laatste in nov2003) wordt het sediment verplaatst en de vegetatie grotendeels vernietigd. Overstromingen betekenen daarom een bedreiging voor de overleving van veel typische organismen die deze habitats bewonen (Manderbach & Framenau, 2001). Maar veel van deze soorten zijn eveneens afhankelijk van de overstromingen opdat specifieke habitatkwaliteiten blijven behouden, zoals een substraat bestaande uit los zand en grind, amper of geen vegetatiebedekking etc. (MANDERBACH & FRAMENAU, 2001).

De erosiegeul zelf is te typeren als een verstoord ruderaal terrein met een lage bedekkingsgraad en een hoge mate van dynamiek. Het extreme microklimaat wordt veroorzaakt door het kale grind. Ten gevolge van insolatie vindt een snelle opwarming plaats. Hiertegenover staat de vlugge afkoeling door radiatie van de bodem (LAMBEETS, 2004). Enerzijds kan men een spinnenfauna verwachten die een xerothermofiel karakter vertoont en

anderzijds gebonden is aan pionierssituaties. Daarnaast bieden de grindkeien op zich schuil- en woongelegenheid aan verschillende grondbewonende cursorische predatoren (eg. Carabidae, Staphylinidae, Lycosidae).

Vegetatie typering

Opvallend is de soortendiversiteit aan planten in dit gebied (Van Looy, schrift. med.). Het herbergt een totaal van 129 soorten, met daarbinnen een reeks zeldzame soorten van de stroomdalgraslanden van de Maas zoals Gulden sleutelbloem (*Primula veris*), Knolsteenbreek (*Saxifraga granulata*), Gewone vogelmelk (*Ornithogalum umbellatum*), Vierzadige wikke (*Vicia tetrasperma*), Liggende klaver (*Trifolium campestre*) en Grasklokje (*Campanula rotundifolia*). Daarnaast koloniseerden ook Wondklaver (*Anthyllis vulneraria*), Blaassilene (*Silene vulgaris*) en Beemdkroon (*Knautia arvensis*) het gebied van "De Groeskens". Het optreden van overstromingen zorgden voor telkens vernieuwde pioniersomstandigheden en aanvoer van zaden. Tegelijk gebeurde een sterke aanrijking van graslandsoorten in het nadeel van de pioniers en ruigtesoorten. Het terrein van "De Groeskens" wordt begraasd door zowel een kudde Galloway-runderen als een groep Konikspaarden. Deze hebben eveneens toegang tot het naastgelegen natuurterrein Kerkeweerd.
Binnen de overstromingsgeul zelf blijven uiteraard de grindpioniers overheersen. Verstoringssoorten of ruderalen als Reukloze kamille (*Matricaria mantima*), Bezemkruiskruid (*Senecio inaequidens*), Moerasdroogbloem (*Gnaphalium uliginosum*), Akkerdistel (*Cirsium arvense*) en Straatgras (*Poa annua*) blijken voor te komen naast typische stresstoleranten (asceten) als Maasraket (*Sisymbrium austriacum*), Gewone steenraket (*Sisymbrium officinale*), Kleine leeuwenbek (*Linaria minor*) en Zwart tandzaad (*Bidens frondosa*). Daartnaast worden heel wat soorten met een intermediaire vestigingsstrategie aangetroffen: Gewone hoornbloem (*Cerastium fontanum* subsp. *vulgare*), Wilde reseda (*Reseda lutea*), Wouw (*Reseda luteola*), Zwarte toorts (*Verbascum nigrum*)... (GRIME *et al.*, 1988). Beide *Reseda* spp. wijzen op een kalkrijk substraat.
De afgekalfde randen van de erosiegeul herbergen ook een typische fauna. Zo bieden de steile oevers woon- en nestgelegenheid aan graafwespen (Sphecidae en Larridae), zandbijen (Andrenidae) en wolzwevers (Bombyliidae) alsook aan holenbroeders zoals Oeverzwaluw (*Riparia riparia*).

Methodiek

Verspreid over de erosiegeul werden in 2004 10 bodemvallen (4% formolfixatief) uitgezet in een opstelling van 2 rijen van telkens 5 potten. De onderlinge afstand bedroeg 20m en 4m respectievelijk tussen de twee rijen en de bodemvallen zelf. De bodemvalinventarisatie werd op 25 maart 2004 aangevat. Een eerste lediging vond plaats op 5 april. Op 30 april werd de inhoud van de bodemvallen een tweede maal verzameld, een derde keer op 3 juni en op 19 juli werden de bodemvallen een laatste keer geledigd en verwijderd. In totaal werd gedurende 117 dagen constant bemonsterd.

Fig.1.- Situering op luchtfoto (jaar 2000) van natuurterrein "Kerkeweerd" en "De Groeskens" De geul is mooi te zien als de witgevlekte zone (open plekken als gevolg van zandafzetting en erosie).

Fig 1.- Location of the study area on the aerial photograph (2000) of the nature reserve "Kerkeweerd" and "De Groeskens". The erosion channel is nicely visible as the white zone (open space with sand deposition)

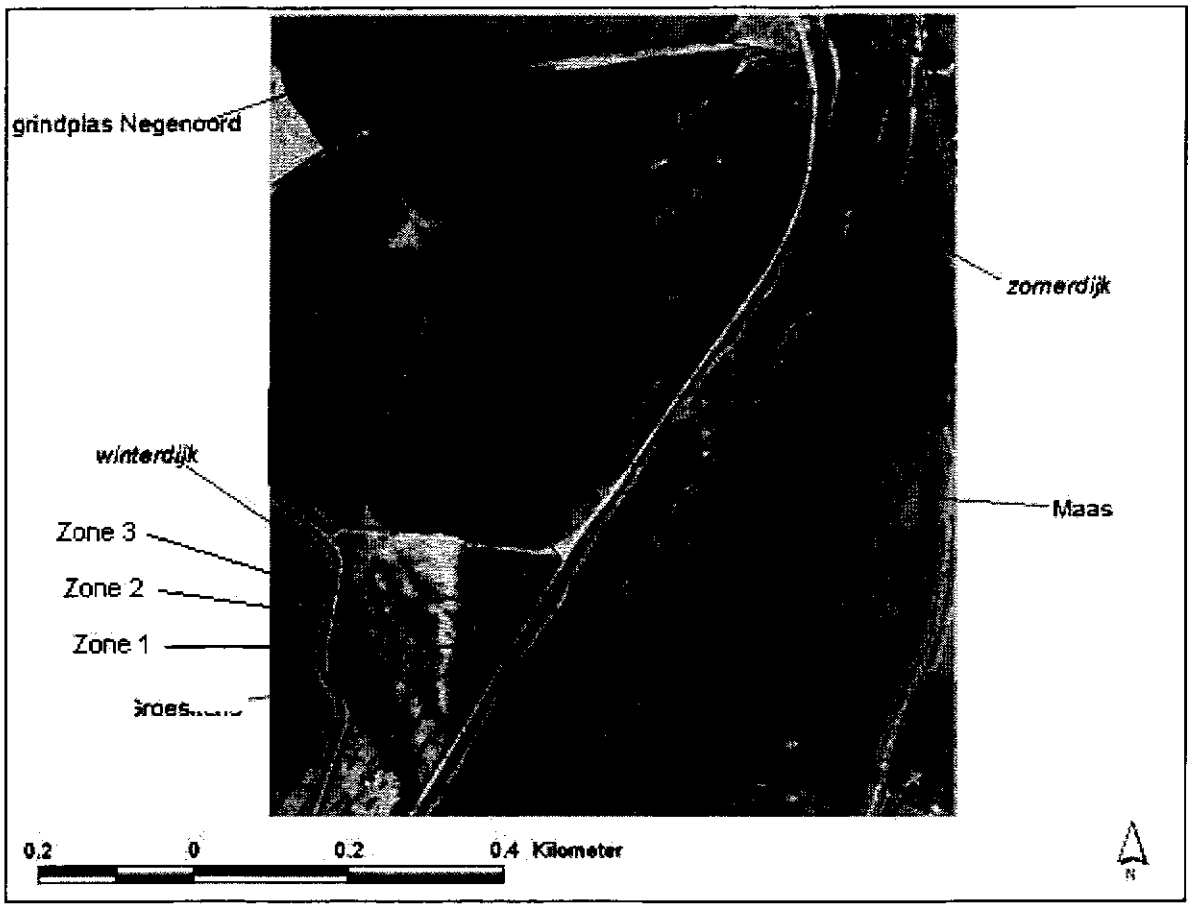

Resultaten

Algemeen

In totaal werden 1881 adulten gevangen, verdeeld over 57 soorten en 13 families (Tabel 1). Daarnaast werden ook 228 subadulte individuen aangetroffen in de bodemvallen en in de mate van het mogelijke gedetermineerd. In november 2004 werden tijdens handvangsten i.v.m. experimenten betreffende overstromingstolerantie bij wolfspinnen, een aantal individuen mee ingezameld en opgekweekt tot volwassenheid. Het aantal Rode Lijst soorten (MAELFAIT *et al.* 1998) bedroeg 15, hiervan zijn 2 soorten met uitsterven bedreigd (MUB), 2 soorten hebben een beperkte geografische verspreiding en zijn tengevolge als zeldzaam (Z) geklasseerd, 6 soorten worden als bedreigd (B) gecategoriseerd en 4 soorten zijn als kwetsbaar (K) opgetekend. 1 soort, *Caviphantes saxetorum*, kwam niet voor op de Rode Lijst en wordt hier dan ook als onvoldoende gekend (OG) opgetekend (zie lager).

Bij de vijf talrijkste soorten in dit onderzoek vinden we 3 wolfspinnen (*Pardosa amentata*, *Pardosa agrestis* en *Trochosa ruricola*) en 2 Dwergspinnen (*Oedothorax retusus* en *Meioneta rurestris*) terug (Tabel 1). Zoals bekend is de abundantie van gevangen spinnen

afhankelijk van de fenologie en levenswijze van de soort alsook van het tijdstip van bemonsteren.
Voor de naamgeving is gebruik gemaakt van BOSMANS & VANUYTVEN (2001).

Bespreking van een aantal soorten

Van de meest abundante soorten kan worden gesteld dat het voornamelijk soorten met een brede niche zijn. Zowel *P. amentata, T. ruricola, O. retusus* als *M. rurestris* worden aangetroffen in een verscheidenheid aan habitats. Enkel *P. agrestis* kan als meer gespecialiseerd worden beschouwd (zie lager voor biotooptypering). Van *P. amentata* en *T. ruricola* is geweten dat na verstoring van een gebied een snelle rekolonisatie kan optreden vanuit de omliggende habitats (JANSSEN, 1997). Ook *O. retusus* en *M. rurestris* zijn in staat tot vlugge kolonisatie van een gebied door hun frequent ballooning-gedrag. Het is opvallend dat de meeste auteurs (HÄNGGI *et al.*, 1995; ALDERWEIRELDT & MAELFAIT, 1990; ROBERTS, 1995; BAERT, 1996) graslanden en akkers bij de biotooptypering van de vijf talrijkste soorten vermelden.
Het aantreffen van deze soorten in dergelijke aantallen duidt op het pionierskarakter van de erosiegeul en vormt daarnaast een aanwijzing voor de mate van verstoring. De omliggende grazige percelen zijn potentieel waardevol als overwinteringsgebied, waaruit in het voorjaar herkolonisatie van de geul kan optreden (ROBINSON *et al.*, 2002; PYWELL *et al.*, 2005; JANSSEN, 1997).

***Trachyzelotes pedestris* (B), Stekelkampoot**
Een soort die eerder lokaal wordt teruggevonden en zich meestal ophoudt onder stenen in eerder drogere habitats gaande van schrale graslanden en duinen tot drogere bossen en bosranden (LOCKET & MILLIDGE, 1951; ROBERTS, 1995; RANSY & BAERT, 1991). In Vlaanderen blijken vooral drogere graslanden met graspollen geprefereerd te worden (MAELFAIT *et al.*, 1998). Daarnaast vermelden sommige auteurs ook haar aanwezigheid in pionierhabitats, oa. kale gronden omgeven door ruigtes (LAMBRECHTS, 1999), hagen en akkers (HÄNGGI *et al.*, 1995).

***Xysticus erraticus* (B), Graskrabspin**
Deze krabspin wordt veelal aan de voet van graspollen gevonden, meestal onder stenen of in het strooisel (ROBERTS, 1995; LOCKET & MILLIDGE, 1951). In Vlaanderen blijkt de voorkeur uit te gaan naar een eerder lage begroeiing, eg. op droge (kalk)graslanden met graspollen, heide en op kustduinen (MAELFAIT *et al.*, 1998; JANSSEN, 1993; LAMBRECHTS & JANSSEN, 2001). In Centraal Europa kan ze eveneens worden aangetroffen langs bosranden of in zand- of steengroeven (HÄNGGI *et al.*, 1995).

***Xysticus acerbus* (MVB), Heidekrabspin**
Voornamelijk plaatsen met een lage begroeiing krijgen de voorkeur bij de Heidekrabspin (JANSSEN, 1993). Droge heide met open plekken (MAELFAIT *et al.*, 1998) en droge kalkgraslanden (ROBERTS, 1995) worden als geschikt habitat beschouwd. LOCKET & MILLIDGE (1951) melden voor Groot-Brittannië als plaats van voorkomen ook kort-grazige weides en ruigere gronden nabij poelen. Op de verspreidingskaarten (BAS, 2005) worden de meeste aantallen gemeld uit het uiterste zuiden van Wales (Isle of Purbeck). Ook voor Nederland zijn er maar twee oudere (1986) vindplaatsen in het zuiden (TUTELAERS, 2005). De verspreidingskaarten van Arages (2005) maken melding van vindplaatsen meestal in de nabijheid van water, met een piek rond Saarland/Schmelz in het zuidwesten tegen de grens met Luxemburg.

***Pardosa agricola* (MVB), Ruigtewolfspin**
Waar *P. agrestis* voornamelijk voorkomt op zandige oevers, geeft *P. agricola* eerder de voorkeur aan stenige oevers langsheen rivieren en/of meren (ROBERTS, 1995;

ALDERWEIRELDT & MAELFAIT, 1990; MAELFAIT *et al.*, 1998). Desalniettemin kunnen beide soorten samen worden aangetroffen zoals het geval is op de grindbanken langsheen de Grensmaas (K. LAMBEETS, pers. waarn.). ROBERTS (1995) vermeldt daarnaast duinen en heidegebieden als geschikt biotoop. Eventueel kan een enkel exemplaar op akkers worden gevonden (ALDERWEIRELDT & MAELFAIT, 1990). TUTELAERS (2005) tekent de weinige waarnemingen van de Ruigtewolfspin op in het noorden van Nederland, met name tegen de Belgische grens, en rond Flevoland. Ook in Duitsland lijkt de soort vrij zeldzaam, met waarnemingen tot 1999 (ARAGES, 2005) voornamelijk in Centraal Duitsland langsheen het stroomgebied van de Rijn, alsook op akkers met biologische landbouwactiviteit. In Groot-Brittanië (BAS, 2005) lijkt de soort meer noordelijk en in het westen aanwezig te zijn, met de meeste vindplaatsen langsheen de kust.
De nabije aanwezigheid van grindbanken langsheen de Grensmaas, de optimale habitat voor *P. agricola*, zou een verklaring kunnen zijn voor het voorkomen van deze spin binnen de erosiegeul van "De Groeskens". Dit kan een aanduiding vormen voor de afstanden die spinnen afleggen op zoek naar een geschikte overwinteringshabitat.

***Pardosa agrestis* (B), Steenwolfspin**
De Steenwolfspin behoort tot de '*P. palustris*'-groep, en kan van haar tweelingsoort *P. purbeckensis* (Schorrenwolfspin) worden onderscheiden door het ontbreken van lange haren op metatarsus en tarsusI.
Zandige oeverhabitats blijken een geschikte biotoop te vormen voor deze zeldzame soort (MAELFAIT *et al.*, 1998) die plaatselijk toch abundant kan aanwezig zijn (HÄNGGI *et al.*, 1995). Wat betreft de Belgische waarnemingen worden 'zandige en lemige akkers' naar voor gebracht door ALDERWEIRELDT & MAELFAIT (1990), ook HÄNGGI *et al.* (1995) geeft aan dat *P. agrestis* vooral op akkers wordt teruggevonden. LAMBRECHTS (1999) vermeldt alsook een door ruigte omgeven kale grond en een veldweg op een sterk verstoord terrein, nl. de bezingkingsputten van Tienen. Hier werd *P. agrestis* in 1997 samen met *Z. pedestris* en *X. kochi* aangetroffen. Langsheen de Grensmaas kan *P. agrestis* vrij abundant aanwezig zijn op grindbanken, alwaar zij samen met *P. agricola* en *A. cinerea* (twee typische soorten voor stenige oevers) kan worden aangetroffen. Andere auteurs vermelden eveneens de aanwezigheid van deze wolfspin aan de kust, op open heide en in (cultuur)graslanden (HÄNGGI *et al.*, 1995; LOCKET & MILLEDGE, 1951). De voornaamste overeenkomst tussen deze biotopen is de hoge mate van dynamiek ten gevolge van frequente verstoring enerzijds door menselijke activiteit (cfr. Tiense putten), anderzijds door natuurlijke fluctuaties van het waterpeil (cfr. Grensmaas) waardoor er kale en snel opwarmende plekken ontstaan. *P. agrestis* is dan ook als een xero-thermofiele soort te bestempelen.

***Pardosa prativaga* (K), Oeverwolfspin**
De Oeverwolfspin bezet voornamelijk nattere, onbeschaduwde terreinen. Haar habitat optimum bereikt ze in eutrofe moerassige gebieden, liefst met een hoog opgaande, ietwat verruigde vegetatie (HENDRICKX & MAELFAIT, 2001). Naast moerassig rietland, natte graslanden en natte veen- en heidegebieden, blijkt deze soort ook te worden aangetroffen op ruderale plaatsen en akkers (LOCKET & MILLIDGE, 1951; ALDERWEIRELDT & MAELFAIT, 1990; HÄNGGI *et al.*, 1995; MAELFAIT *et al.*, 1998; ROBERTS, 1995), doch nooit in dergelijk grote aantallen als haar zustersoort *P. pullata* (HENDRICKX & MAELFAIT, 2001).
In het Staatsnatuurresevaat "Mechelse Heide" te Maasmechelen werden in 1991 door M. Janssen verschillende exemplaren aangetroffen op moerasveen. Recent werd ze ook aangetroffen aan de

bezinkingsputten te Tienen (K. LAMBEETS, pers. waarn.). In Centraal Europa wordt *P. prativaga* in mindere mate aangetroffen langsheen de kust en in littoraal gebied (HÄNGGI *et al.*, 1995).

***Pardosa hortensis* (Z), Geelarmpje**

Deze soort bereikt in de lage landen haar noordelijke grens (MAELFAIT *et al.*, 1998). De habitatpreferentie van het Geelarmpje omvat allerlei open, zonnige en schaars begroeide plaatsen (ALDERWEIRELDT & MAELFAIT, 1990; ROBERTS, 1995; LAMBRECHTS & JANSSEN, 2004) gaande van braakland en ruderale terreinen over kapplaatsen in bossen, heide en drogere graslanden tot kalkgroeves en de zeekust (HÄNGGI *et al.* 1995; LOCKET & MILLIDGE, 1951). Verder zijn er in België waarnemingen gekend van kalgraslanden (BONTE, 2003). In Nederland zijn slechts een aantal waarnemingen bekend, waarvan de meeste langs de grens met België, in en rond het stroomgebied van de Grensmaas (TUTELAERS, 2005).

***Xerolycosa miniata* (B), Kustwolfspin**

ALDERWEIRELDT & MAELFAIT, (1990) vermelden voor Vlaanderen voornamelijk vangsten van droge kustduinen (cfr. BONTE, 2002), alhoewel deze soort ook kan worden aangetroffen, doch in mindere mate, op droge, zandige, lichtrijke plaatsen in het binnenland (DE BAKKER *et al.*, 2000). In Vlaanderen worden drogere graslanden met open plekken als preferentieel habitat aangeduid (MAELFAIT *et al.*, 1998). Meer naar het oosten van Europa bezet *X. miniata* eveneens pioniershabitats en drogere graslanden (HÄNGGI *et al.*, 1995). Al bij al blijkt zandgrond geprefereerd te worden waar ze door haar ideale camouflage (gevlekt zandig uiterlijk) goed beschut is tegen allerhande predatoren (DE BAKKER *et al.*, 2000). Dit in tegenstelling tot haar zustersoort *X. nemoralis* die eerder zonnige bosranden verkiest (ROBERTS, 1995) maar ook in grote aantallen kan worden aangetroffen worden op open, schamel begroeide, stenige terreinen (JANSSEN, 1999).

DE BAKKER *et al.* (2000) melden het tegenwoordig frequenter voorkomen van *X. miniata* in vergelijking met het verleden.

***Tegenaria silvestris* (K), Steentrechterspin**

Deze arboricole soort wordt in Vlaanderen vooral aangetroffen in droge, gematigde loofbossen met veel dood hout (MAELFAIT *et al.*, 1998), veelal op beschutte en vaak donkere plaatsen (eg. onder stenen, liggend hout of boomschors, tussen wortels,... (LOCKET & MILLIDGE, 1953; DE BLAUWE & BAERT, 1981; ROBERTS, 1995; DE BAKKER *et al.*, 2002)). HÄNGGI *et al.* (1995) melden eveneens ruderale terreinen zoals puinhopen en steengroeven alsook bosranden en grotten als geschikt habitat voor de Steentrechterspin. Daarnaast kan ze in Centraal Europa eveneens, doch relatief zelden, worden aangetroffen op drogere graslanden en heide (HÄNGGI *et al.*, 1995). Volgens DE BAKKER *et al.* (2002) bevindt *T. silvestris* zich preferentieel op boomstammen, maar er zijn ook meldingen van in en op strooisel of tussen mos.

Algemeen kan men stellen dat deze *Tegenaria*-soort een minder synantroop karakter vertoont dan haar nauw verwante soortgenoten (DE BAKKER *et al.*, 2002). Ze wordt m.a.w. minder in de nabijheid van mensen aangetroffen.

***Hahnia nava* (B), Heidekamstaartje**

In de Rode Lijst van Vlaanderen (MAELFAIT *et al.*, 1998) wordt deze xerotherme soort getypeerd als een soort van drogere graslanden met ruigtekruidvegetatie. DE BLAUWE & BAERT (1981) melden bij de habitattypering voor België zowel bossen als duinen. In Centraal Europa betreft de preferentieel habitat meer open ruderale terreinen, maar drogere graslanden of akkers blijken ook een geschikte biotoop (HANGGI *et al.*, 1995). In Vlaanderen wordt het

Heidekamstaartje ook aangetroffen in grijze kustduinen en kalkgraslanden langsheen de Noordzee (BONTE, 2003) alsook in struikheide-vegetatie en zelfs in een oud naaldbos in natuurgebied "Houterenberg-Pinnekenswijer" te Tessenderlo (LAMBRECHTS & JANSSEN, 2004). Dit is in overeenstemming met met de biotooptypering in ROBERTS (1995) waar ook wordt vermeld dat *H. Nava* de nabijheid van bossen mijdt (LOCKET & MILLIDGE, 1953). Verder zijn waarnemingen bekend langsheen de E-314. In Groot-Brittanië wordt *H. nava* ook aangetroffen tussen mossen en gras of onder stenen (LOCKET & MILLIDGE, 1953).

***Steatoda albomaculata (K),* Gevlekte steatoda**

Het voorkeurshabitat zijn warme plaatsen, zoals droge, zandige heide (VAN KEER & VANUYTVEN, 1993; MAELFAIT *et al.*, 1998; ROBERTS, 1995; LAMBRECHTS & JANSSEN, 2001) . De Gevlekte steatoda kan onder en tussen stenen en in lage vegetatie worden aangetroffen (ROBERTS, 1995). LAMBRECHTS & JANSSEN (2001) melden vangsten uit buntgrasvegetaties en stuifzand, ook nauwelijks begroeide opgespoten terreinen en bermen naast de autosnelweg blijken geschikt. *S. albomaculata* lijkt een soort te zijn die erg gebonden is aan open plekken, wat bevestigd wordt door de vangsten in "De Groeskens".

***Steatoda phalerata* (K), Heidesteatoda**

De myrmecofiele Heidesteatoda wordt veelal in de nabijheid van (bos)mierennesten aangetroffen (ROBERTS, 1995; LAMBRECHTS & JANSSEN, 2001, 2004). Deze soort prefereert blijkbaar ook een lage vegetatie op warme plaatsen zoals droge heide (VAN KEER & VANUYTVEN, 1993; ROBERTS, 1995; MAELFAIT *et al.*, 1998). In natuurreservaat "Oudsberg" te Meeuwen-Gruitrode werd de Heidesteatoda in grote aantallen aangetroffen op heischraal grasland alsook in buntgras- en heidevegetatie en kaalkapzones (LAMBRECHTS & JANSSEN, 2001). In Centraal Europa is *S. phalerata* eveneens gekend van drogere oligotrofe graslanden en moerassig brongebied (HÄNGGI *et al.*, 1995). Ze blijkt dichtere vegetatie te mijden, en zich voornamelijk op te houden in schralere stukken met open plekken (cfr. diep gemaaide percelen) (LAMBRECHTS & JANSSEN, 2001; 2004).

***Collinsia distincta* (B), Stomphoekpalpje**

Het habitatoptimum van het Stomphoekpalpje betreft vochtige mossige plaatsen en nattere graslanden met een ruigtekruidvegetatie (LOCKET & MILLIDGE, 1953; MAELFAIT *et al.*, 1998; ROBERTS, 1995). TUTELAERS (2005) tekent voor Nederland de soort 4 maal op, nl. 3 keer in de Rijndelta en een vierde waarneming in Cranendonck. Vanaf 1985 tot 2000 werd *C. distincta* 31 maal aangetroffen op de britse eilanden, met de grootste concentratie tussen Leicestershire en Derbyshire (BAS, 2005). ARAGES (2005) toont *C. distincta* verspreid over Duitsland, doch meestal nabij stromend water (stroomgebied Rijn, Elbe,...).

***Mioxena blanda* (Z), Bleek dwergspinnetje**

De Rode Lijst van Vlaanderen (MAELFAIT *et al.*, 1998) categoriseert het Bleek dwergspinnetje als een soort die haar noordelijke grens in onze contreien bereikt. Blijkelijk bieden gecultiveerde terreinen (cfr. akkers) een geschikte habitat (HÄNGGI *et al.*, 1995). In Centraal Europa kan ze ook worden aangetroffen in drogere bossen en dito graslanden. ROBERTS (1995) haalt ook zoutmoerassen en moddervlaktes aan bij de biotooptypering. In Nederland werd *M. blanda* twee maal aangetroffen in het uiterste zuiden en tweemaal in het uiterste noorden t.h.v. Cranendock (TUTELAERS, 2005). De "*Nachweiskarten der Spinnentiere Deutschland*" (ARAGES, 2005) tekent haar op verspreid overheen gans het land, met een duidelijk hiaat in het uiterste zuiden, meestal nabij stromend water en vindplaatsen veelal

geconcentreerd aan de benedenloop van rivieren. Op de verspreidingskaarten voor Groot-Brittannië (BAS, 2005) blijkt dat de soort tussen 1985 en 2000 een negental keer gevonden werd, verspreid over Wales en het zuiden van Engeland, veelal in de nabijheid van water.

***Caviphantes saxetorum* (OG)**
In 2002 werd deze soort een eerste keer door M. Janssen in België waargenomen op een kalkgrasland te Kanne. De waarneming in "De Groeskens" betreft dus de tweede waarneming voor België. Als vindplaats vermeldt Roberts (1995) onder grote stenen van zandige rivierbanken. In Nederland zijn geen waarnemingen bekend (TUTELAERS, 2005). In Duitsland waren er tussen 1990 en 1999 slechts een drietal waarvan eentje kortbij de Belgische grens en andere in de Rijn-delta (ARAGES, 2005). Voor Groot-Brittannië worden door BAS (2005) 11 waarnemingen vermeld tussen 1985 en 2000, waarvan de meerderheid in het ZW van Wales (Cambrian mountains) en enkele in Schotland (Grampian mountains) (BAS, 2005).

Conclusie

Momenteel omvat het natuurreservaat "De Groeskens" een rijke flora ten gevolge van de regelmatige, doch onvoorspelbare, overstromingen bij hoogwater. De arachnofauna daarentegen blijkt eerder soortenarm in vergelijking met andere extreme, xerotherme milieus (cfr. BONTE, 2002). De korte periode waarin de bemonstering plaatsvond kan hiervoor een verklaring zijn. Veel thermofiele soorten zijn namelijk winteractief en werden desgevallend niet, of slechts sporadisch, ingezameld m.b.v. de bodemvallen. Desalniettemin biedt het gebied woon- en foerageergelegenheid aan meer specialistische en relatief zeldzame soorten. Langsheen het stroomgebied van de Grensmaas, gaande van Smeermaas-Lanaken tot Maaseik, komen momenteel een 60-tal open grindbanken voor (LAMBEETS, 2004) die eveneens een toevluchtsoord kunnen bieden voor deze geografisch beperkte soorten. Verder onderzoek dient dit uit te wijzen...

Dankwoord

Jeroen Van den Borre plaatste en ledigde de bodemvallen: bedankt hiervoor alsook voor het ter beschikking stellen van de vangsten!

Referenties

ALDERWEIRELDT M. & MAELFAIT, J.-P. (1990). *Catalogus van de Spinnen van België, deel VII: Lycosidae.* Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, 92 pp.

ARAGES (2005). *Nachweiskarten der Spinnentiere Deutschlands.* http://www.spiderling.de.vu/

BRITISH ARACHNOLOGICAL SOCIETY (BAS) (2005). *Checklist of British Spiders.* http://www.britishspiders.org.uk/html/bas.php?page=cl&menu=bas

BAERT L. (1996). *Catalogus van de dpinnen van België, Deel XIV: Linyphiidae (Erigoninae).* Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, 179 pp.

BONTE D., BAERT L. & MAELFAIT J.-P. (2002). Spider assemblage structure and stability in a heterogenous coastal dune system (Belgium). *Journal of Arachnology* 30:331-343.

BONTE D., CRIEL P., VAN THOURNOUT I. & MAELFAIT J.-P. (2003). Regional and local variation of spider assemblages (Araneae) from coastal grey dunes along the North Sea. *Journal of Biogeography* 30:901-911.

BOSMANS R. & VANUYTVEN H. (2001). Checklist of Belgian Spiders, Soortenlijst der Belgische Spinnen, Liste des Araignées de la Faune de Belgique. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 16(2):44-80.

DE BAKKER D., GURDEBEKE S., VAN LANDUYT N. & MAELFAIT J.-P. (2002). De spinnenfauna (Araneae) van een aantal bossen in de omgeving van Gent. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 17(1):1-14.

DE BAKKER D., BONTE D., DEKONINCK W., VERSTEIRT V. & GROOTAERT P. (2001). Het effect van natuurontwikkeling op voormalige akkers in

Vlaanderen op de spinnenfauna (Araneae). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 15(3):57-95.

DE BLAUWE R. & BAERT L. (1981). Catalogue des Araignées de Belgique, Partie I : Agelenidae. *Bulletin d' Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique* 53(1) : 1-37.

GRIME J.P., HODGSON J.G. & HUNT R. (1988). *Comparitive plant ecology: a functional approach to common British species.* Unwin Hyman Ltd., London. 742pp.

HÄNGGI A., STÖCKLI E. & WOLFGANG N. (1995). *Habitats of Central European Spiders. Characterisation of the habitats of the most abundant spider species of Central Europe and associated species, vol.4.* Miscellanae Faunistica Helvetica. Neuchatel, Switzerland: Schweizerischer Bund für Naturschutz.

HENDRICKX F. & MAELFAIT J.-P. (2001). Is er een typische spinnenfauna aanwezig in de overstromingsgebieden van het Stedelijk Natuurreservaat Bourgoyen-Ossemeersen? *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 16(3):101-106.

JANSSEN M. (1991). Spinnen van de Mechelse Heide. *Natuurhistorisch Maandblad* 80(1):12-16.

JANSSEN M. (1993). *Catalogus van de Spinnen van België, Deel XIII: Thomisidae.* Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, pp. 53-78

JANSSEN M. (1997). Spinnen van de Hochter Bampd. *Natuurhistorisch Maandblad* 86(9): 229-232.

JANSSEN M. (1999). Spinnen (Araneae) van de mijnterril te Zolder (Limburg, België). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 14(2-3):48-57.

ERENS G., JANSSEN M., STASSEN E. & VANKERKHOVEN F. (2002). Opmerkelijke ongewervelden op de Tiendeberg. *LIKONA Jaarboek* 12:32-39.

LAMBRECHTS J. (1999). Een populatie Pardosa agrestis (Lycosidae) aan de bezinkingsputten van Tienen. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 14(1):14-16.

LAMBRECHTS J. & JANSSEN M. (2002). Spinnen in het stuifzand: de arachnofauna van de 'Oudsberg' in Meeuwen. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 17(2):25-27.

LAMBRECHTS J. & JANSSEN M. (2004). De arachnofauna van het Vlaams natuurreservaat 'Houterenberg-Pinnekenswijer'. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging* 19(1-2):25-43.

LAMBEETS K. (2004). *Metapopulatiedynamica en – ecologie van wolfspinnen (Lycosidae) van grindbanken in een dynamisch riviersysteem.* IWT-specialisatiebeurs, aanvraag 1e termijn.

LOCKET G.H. & MILLIDGE A.F. (1951). *British Spiders, Vol.I.* Ray Society in association with British Museum (National History).

LOCKET G.H. & MILLIDGE A.F. (1953). *British Spiders, Vol.II.* Ray Society in association with British Museum (National History).

MANDERBACH R. & FRAMENAU V.W. (2001). Spider (Arachnida: Araneae) communities of riparian gravel banks in the northern parts of the European Alps. Bulletin of the Brtitish Arachnological Society 12(1):1-9.

PYWELL R.F., JAMES K.L., HERBERT I., MEK W.R., CARVELL C., BELL D. & SPARKS T.H. (2005). Determinants of overwintering habitat quality for beetles and spiders on arable farmland. *Biological Conservation* 123:79-90.

RANSY M. & BAERT L. (1991). *Cataloque des Araignées de Belgique, Partie VIII : Gnaphosidae.* Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Bruxelles, pp. 43-54.

ROBINSON C.T., TOCKNER K. & WARD V. (2002). The fauna of dynamic riverine landscapes. *Freshwater Biology* 47:661-677.

TUTELAERS P. 2005. *Benelux Spider Distribution Maps.* http://artemis.icts.tue.nl/%7Eptutelae/SpiBenelux/

VAN KEER J. & VANUYTVEN H. (1993). *Catalogus van de Spinnen van België, Deel XI: Theridiidae, Anapidae en Theridiosomatidae.* Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, pp.1-44.

VAN LOOY K., VANACKER S., JOCHEMS H., LOMMELEN E. & DE BLUST G. (2001). *Loopkevers langs de Maas.* Informatieve folder Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap & Instituut voor Natuurbehoud.

***Tabel 1.-** Soortenlijst en aantallen van het natuurreservaat "De Groeskens", Dilsen-Stokkem (2004)*

***Table 1.-** Species list and numbers of spiders in the Nature reserve "De Groeskens", at Dilsen-Stokkem (2004)*

Soort	RodeLijst	mm	ff
Drassodes lapidosus (WALCKENAER, 1802)		1	0
Drassyllus pusillus (C.L. KOCH, 1833)		0	1
Micaria pulicaria (SUNDEVALL, 1831)		4	0
Trachyzelotes pedestris (C.L. KOCH,1839)	B	5	2
Clubiona lutescens WESTRING, 1851		1	0
Clubiona phragmitis C.L. KOCH, 1843		1	1
Clubiona reclusa O.P.-CAMBRIDGE, 1863		0	1
Phrurolithus festivus (C.L. KOCH, 1835)		1	1
Ozyptila simplex (O.P.-CAMBRIDGE, 1862)		1	0
Xysticus acerbus THORELL, 1872	MVB	10	1
Xysticus cristatus (CLERCK, 1757)		0	1
Xysticus erraticus (BLACKWALL, 1834)	B	2	0
Xysticus kochi THORELL, 1872		18	2
Xysticus ulmi (HAHN, 1832)		0	1
Heliophanus flavipes (HAHN, 1832)		3	0
Alopecosa pulverulenta (CLERCK, 1757)		9	0
Pardosa agrestis (WESTRING, 1861)	B	146	87
Pardosa agricola (THORELL, 1856)	MVB	3	9
Pardosa amentata (CLERCK, 1757)		487	280
Pardosa hortensis (THORELL, 1872)	Z	3	2
Pardosa palustris (LINNAEUS, 1758)		11	1
Pardosa prativaga (L. KOCH, 1870)	K	78	3
Pirata latitans (BLACKWALL, 1841)		3	0
Pirata piraticus (CLERCK, 1757)		0	1
Trochosa ruricola (DEGEER, 1778)		258	64
Xerolycosa miniata (C.L. KOCH, 1834)	B	20	2
Pisaura mirabilis (CLERCK, 1757)		3	0
Tegenaria silvestris L. KOCH, 1872	K	0	2
Hahnia nava (BLACKWALL, 1841)	B	13	1
Robertus lividus (BLACKWALL, 1836)		0	1
Steatoda albomaculata (DE GEER, 1778)	K	0	0
*Steatoda phalerata (*PANZER, 1801)	K	0	1
Pachygnatha clercki SUNDEVALL, 1823		30	28
Pachygnatha degeeri SUNDEVALL, 1830		13	2
Tetragnatha extensa (LINNAEUS, 1758)		0	1
Bathyphantes gracilis (BLACKWALL, 1841)		1	0
Bathyphantes parvulus (WESTRING, 1851)		1	0
Caviphantes saxetorum (HULL, 1916)	OG	1	0
Centromerita concinna (THORELL, 1875)		0	6
Centromerus sylvaticus (BLACKWALL, 1841)		0	1
Diplostyla concolor (WIDER, 1834)		2	10
Erigone atra (BLACKWALL, 1841)		7	5
Erigone dentipalpis (WIDER, 1834)		63	11
Collinsia distincta (SIMON, 1884)	B	3	3

Soort	RodeLijst	mm	ff
Linyphia triangularis (CLERCK, 1757)		1	0
Meioneta rurestris (C.L. KOCH, 1836)		118	38
Mioxena blanda (SIMON, 1884)	Z	0	3
Oedothorax apicatus (BLACKWALL, 1850)		9	26
Oedothorax fuscus (BLACKWALL, 1834)		30	40
Oedothorax retusus (WESTRING, 1851)		53	36
Pelecopsis parallela (WIDER, 1834)		2	3
Pocadicnemis juncea LOCKET & MILLIDGE, 1953		1	0
Porrhomma microphthalmum (O.P.-CAMBRIDGE, 1871)		1	0
Prinerigone vagans AUDOUIN, 1826		0	3
Stemonyphantes lineatus (LINNAEUS, 1758)		6	2
Troxochrus scabriculus (WESTRING, 1851)		2	0
Walckenaeria vigilax (BLACKWALL, 1833)		1	0
Totaal		1426	683

Compilatie van de literatuur handelend over de spinnen van België verschenen tot en met 2004

LÉON BAERT

Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29, 1000 Brussel

461 COUVREUR, J.-M., ????. Le comportement de presentation d'un leurre chez *Zodarion rubidum* (Zodariidae).

462 DECLEER, K. & BOSMANS, R., 1989. Distribution and ecological aspects of four rare wetland spiders recently reported from Belgium. *Bulletin of the British Arachnological Society,* 8: 80-88.

463 BONTE, D., HOFFMANN, M. & MAELFAIT, J.-P., 1998. Resultaten van een onderzoek naar aeronautisch actieve spinnen in het duingebied van Oostduinkerke (West-Vlaanderen). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 13(3): 77-85.

464 COLLING, G., 1998. Notes arachnologiques 1986-1997 Luxembourg et régions belges et françaises limitrophes). *Bull. Soc. nat. Lux.*, 99: 201-204.

465 DE BAKKER, D., MAELFAIT, J.-P., HENDRICKX, F., VAN WAESBERGHE, D., DE VOS, B., THYS, S. & DE BRUYN, L., 1998. Relatie tussen bodemkwaliteit en spinnenfauna van Vlaamse Bossen: een eerste analyse. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging,* 13(3): 58-76.

466 BONTE, D., BAERT, L., RANSY, M., DEKONINCK, W. & GROOTAERT, P., 1999. Spinnen van de Latemse Meersen: soortensamenstelling in functie van het grondgebruik. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 14(2-3): 68-82.

467 BRUGE, H., 1999. Espèces intéressantes observées à Ellezelles en 1999: *Scytodes thoracica* et *Argiope bruennechi* (Araneae), *Conocephalus discolor* (Ins. Orthoptera). *Bulletin de la Société royale Belge d' Entomologie,* 135: 187-189.

468 DE BAKKER, D. & MAELFAIT, J.-P., 1999. Enkele zeldzame spinnen uit Vlaamse bossen). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 14(1): 8-13.

469 DE BAKKER, D., DEFORT, T. & MAELFAIT, J.-P., 1999. De spinenfauna van een oude Leiearm te Grammene (Oost-Vlaanderen).). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 14(2-3): 58-67.

470 DELHEZ, F., DETHIER, M. & HUBART, J.-M., 1999. Contribution à la connaissance de la faune des grottes de Wallonie. *Bulletin des Chercheurs de la Wallonie*, XXXIX : 27-54.

471 HUBART, J.-M. & DETHIER, M., 1999. La faune troglobie de Belgique: état actuel des connaissances et perspectives. *Bulletin de la Société royale belge d'Entomologie*, 135 : 164-178.

472 KEKENBOSCH, R., 1999. Nouvelle contribution à la connaissance de l'aranéofaune de l'agglomération bruxelloise: le site du "Broek" à Uccle.). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 14(1): 17-23.

473 LAMBRECHTS, J., 1999. Een populatie *Pardosa agrestis* (Lycosidae) aan de bezinkingsputten van Tienen.). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 14(1): 14-16.

474 BONTE, D., 2000. Spinnen van de binnenduinen van Oost-Vlaanderen:

soortensamenstelling, ecologische groepen en evaluatie van de verschillende onderzochte gebieden. In: DEKONINCK, W., BONTE, D. & GROOTAERT, P.(Editors). Onderzoek naar herstelmogelijkheden t.b.v. het behoud van de specifieke entomofauna van de landduinen in Oost-Vlaanderen. Pp. 36-43, Bijlagen B9 en B10. (Rapport)

475 BONTE, D., MAELFAIT, J.-P. & HOFFMANN, M., 2000. Seasonal and diurnal migration patterns of the spider (Araneae) fauna of coastal grey dunes. *Ekológia (Bratislava)*, 16 (Supplement 4): 5-16.

476 BOSMANS, R., 2000. De Tijgerspin of *Argiope bruennichi* (Araneae: Araneidae). Een recente aanwinst voor de Antwerpse fauna, met opmerkingen over de recente kolonisatie en de verspreiding in Vlaanderen. *Antwerpse Koepel voor Natuurstudie – Jaarboek 2000*: 103-111.

477 DE BAKKER, D., MAELFAIT, J.-P., HENDRICKX, F., VAN WAESBERGHE, D., DE VOS, B., THYS, S. & DE BRUYN, L., 2000. A first analysis on the relationship between forest soil quality and spider (Araneae) communities of Flemish forest stands. *Ekológia (Bratislava)*, 16 (Supplement 4):45-58.

478 DETHIER, M. & HUBART, J.-M., 2000. La collection Delhez. 2. Corrigenda et addenda. *Bulletin des Chercheurs de la Wallonie*, XL : 17-35.

479 GURDEBEKE, S., NEIRINCK, B. & MAELFAIT, J.-P., 2000. Population genetic effects of forest fragmentation in Flanders (Belgium) on *Coelotes terrestris* (WIDER) (Araneae: Agelenidae) as revealed by allozymes and RAPD. *Ekológia (Bratislava)*, 19 (Supplement 3): 87-96.

480 JANSSEN, M. & POOT, P., 2000. Bijna de halve Vlaamse spinnenfauna aanwezig in de Ziepbeekvallei (Limburg, België). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*,15 (2): 37 - 52.

481 DE BAKKER, D., BAERT, L. & MAELFAIT, J.-P., 2001. Spinnen van de snelwegberm te Waasmunster. In: DEKONINCK, W. & GROOTAERT, P.(Editors).Onderzoek naar de faunistische waarde van de autosnelwegberm te Waasmunster. pp 15-22. (Rapport)

482 DE BAKKER, D., DESENDER, K., GROOTAERT, P. & BAERT, L. 2001. Inventarisatie en determinatie van ongewervelden als ecologische indicatoren in Vlaamse integrale bosreservaten.1. Het belang van integrale bosreservaten voor arboricole en bodembewonende spinnen en loopkevers. 90pp, 20 bijlagen (Rapport).

483 DEKONINCK, W., VERSTEIRT, V. & GROOTAERT, P., 2001. Effecten van spontane verbossing en aanplanten op voormalige akkers op de aanwezige spinnenfauna. In: DEKONINCK, W., VERSTEIRT, V. & GROOTAERT, P.(Editors).Praktijkgericht onderzoek naar kansen en belangrijke stuurvariabelen voor natuurontwikkeling op gronden met voormalig intensief landbouwgebruik. Partim Invertebraten. pp. 61-64, Bijlage 5. (Rapport)

484 LAMBRECHTS, J., 2001. Nog een zuidelijke soort in opmars: de Tijgerspin! *Natuurpunt Oost Brabant, Jaarboek 2001*: 70-75.

485 ALDERWEIRELDT, M., 2002. Reizende Salticidae: *Pellenes geniculatus* (Simon, 1868) nieuw voor de Belgische fauna (Araneae, Salticidae). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 17 (3): 65-66.

486 BONTE, D., BAERT, L. & MAELFAIT, J.-P., 2002. Spider assemblage structure and stability in a heterogeneous coastal dune system (Belgium). *The Journal of Arachnology*, 30: 331-343.

487 BONTE, D., DEKONINCK, W. & POLLET, M., 2002. Duinstruwelen als habitat voor insecten en spinnen. *De Levende Natuur*, 103(3): 95-97

488 BONTE, D., CRIEL, P., BAERT, L. & DE BAKKER, D., 2002. The invasive occurence of the Mediterranean dwarfspider Diplocephalus graecus (O.P.-Cambridge, 1872) in Belgium (Araneae: Linyphiidae). *Belgian Journal of Zoology*, 132(2): 171-173.

489 DE BAKKER, D. & MAELFAIT, J.-P., 2002. Bosbeheer en Biodiversiteit. Deel 12: bosbeheer en spinnen. *De Boskrant*, 32(1): 26-31.

490 DE BAKKER, D., DESENDER, K. & HEIRBAUT, W., 2002. Inventarisatie en determinatie van ongewervelden als ecologische indicatoren in Vlaamse integrale bosreservaten. 4. Het belang van integrale bosreservaten voor arboricole en bodembewonende spinnen en loopkevers.139 Pp, 31 bijlagen (Rapport).

491 DE BAKKER, D., MAELFAIT, J.-P. & BAERT, L., 2002. The spider fauna (Araneae) of the forest reserve 'Beiaardbos' (Eastern Flanders, Belgium). *Bulletin van de Koninklijke Belgische Entomologische Vereniging*, 138(1): 38-44.

492 DE BAKKER, D., GURDEBEKE, S., VANLANDUYT, N. & MAELFAIT, J.-P., 2002. De spinnenfauna (Araneae) van een aantal bossen in de omgeving van Gent. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 17(1): 1-14.

493 DE BAKKER, D., MAELFAIT, J.-P. DESENDER, K., HENDRICKX, F. & DE VOS, B., 2002. Regional variation in spider diversity of Flemish forest stands. In: Toft, S. & Scharff, N. (eds.). European Arachnology 2000. Proceedings of the 19th Colloquium of Arachnology. Aarhus University Press; pp. 177-182.

494 GELLYNCK, K., DE BAKKER, D., VAN NIMMEN, E., MERTENS, J. & KIEKENS, P., 2002. Research and development of spider silk for biomedical applications. Faculty of Applied Sciences , PhD-symposium, Ghent University, 2pp.

495 GURDEBEKE, S. & MAELFAIT, J.-P., 2002. Pitfall trapping in population genetics studies: finding the right "solution". *Journal of Arachnology*, 30: 255-261.

496 GURDEBEKE, S., MAELFAIT, J.-P.& BACKELJAU, T., 2002. Contrasting allozyme and RAPD variation in spider populations from patchy forest habitats. *Genetica* 1831:1-8.

497 HENDRICKX, F., DE BAKKER, D., GOFFIN, A. & BOSMANS, R., 2002. *Atypus piceus* (SULZER, 1776) : a new and second mygalomorph spider for Belgium. *Bulletin van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie* 138: 129-132.

498 LAMBRECHTS, J., & GUELINCK, R., 2002. Een overzicht van bijzondere waarnemingen in Zuidoost-Brabant in 2002. *Natuurpunt Oost-Brabant Jaarboek*: 32-41.

499 LAMBRECHTS, J. & JANSSEN, M., 2002. Spinnen in het stuifzand; de arachnofauna van de "Oudsberg" in Meeuwen. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 17 (2): 28 – 49.

500 LAMBRECHTS, J., JANSSEN, M. & HENDRICKX, F., 2002. 4 nieuwe spinnensoorten voor de Belgische fauna. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 17 (3): 74 – 79.

501 JANSSEN, M., 2002. Verslag van de ARABEL-excursie in het Vlaams Natuurreservaat "Mijnterril" te Heusden- Zolder (Limburg, België) op 16 juni 2001. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 17 (2): 25 - 27.

502 RADERMECKER, A., 2002. Araignées des palses de la reserve naturelle domaniale des Hautes Fagnes (Brackvenn, Eupen, Belgique). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*,17 (1): 15-21.

503 VANACKER, D., DEROOSE, K., MAES, L. & MAELFAIT, J.-P., 2002. Wat is de functie van het web bij de dwergspin *Oedothorax gibbosus* (Blackwall, 1841)? *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 17(2): 50-59.

504 VANACKER, D., MAELFAIT, J.-P. & HENDRICKX, F., 2002. Kiest *tuberosus* vlugger de optimale vochtigheidsconditie dan *gibbosus* in de mannelijk-dimorfische *Oedothorax gibbosus* (Blackwall, 1841) (Erigoninae, Araneae), *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 17(3): 80-91.

505 VAN NIMMEN, E., GELLYNCK, K., DE BAKKER,D., GHEYSENS, T., MERTENS, J., KIEKENS, P., VAN LANGENHOVE, L., 2002. Research and development of spider silk for biomedical applications. Proceedings SEM Annual Conference on Experimental and Applied Mechanics, Biological Inspired and multi-Functional Materials and Systems; Milwaukee, Wisconsin, USA, June 10-12, 2002

506 VANUYTVEN, H., 2002. Pleidooi voor een meer verantwoord arachnologisch onderzoek. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 17(3): 67-73.

507 ALDERWEIRELDT, M., 2003. Spinnenvangsten (Araneae) in de vallei van de Bovenschelde. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 18(1): 20-25.

508 BONTE, D., & MERTENS, J., 2003. The temporal and spatial relationship between stenotypic dwarf spiders (Erigoninae: Araneae) and their prey (Isotomidae: Collembola) in coastal grey dunes: A numerical aggregative response or common microhabitat preference? *Netherlands Journal of Zoology*, 52(2-4): 243-253.

509 BONTE, D., DE BLAUWE, I. & MAELFAIT, J.-P., 2003. Environmental and genetic background of tiptoe-initiating behaviour in the dwarfspider *Erigone atra*. *Animal Behaviour*, 66: 169-174.

510 BONTE, D., CRIEL, P., VAN THOURNOUT, I. & MAELFAIT, J.- P., 2003. Regional and local variation of spider assemblages (Araneae) from coastal grey dunes along the North Sea. *Journal of Biogeography*, 30: 901-911.

511 BONTE, D., VANDENBROECKE, N., LENS, L. & MAELFAIT, J.-P., 2003. Low propensity for aerial dispersal in specialist spiders from fragmented landscapes. *Proeedings of the Royal Society of London B*: 1917-1922

512 BONTE, D., LENS, L., MAELFAIT, J.-P., HOFFMANN, M. & KUYKEN, E., 2003. Patch quality and connectivity influence spatial dynamics in a dune wolfspider. *Oecologia*, 135: 227-233.

513 DE BAKKER, D., 2003. Soortenlijst. *In.* Baeté et al. Bosreservaat Kerrslaersplein; Basisrapport: 149-150.

514 DE BAKKER, D., BAERT, L. & MAELFAIT, J.-P., 2003. Spinnen Araneae). *In:* Bonte & Grootaert. Onderzoek naar herstelmogelijkheden t.b.v. het behoud van de specifieke entomofauna van de landduinen in Oost-Vlaanderen: natte gebieden. *Rapport ENT.2003.01*: 28-41, Bijlage 3.1 (27-31).

515 DE BAKKER, D., DESENDER, K., VAN DE KERKHOVE, P. & MAELFAIT, J.-P., 2003. The spider fauna (*Araneae*) of ecological valuable alluvial forests: the case of the 'Raspaille-Moerbeke-Karkoolbos' complex (Eastern Flanders, Belgium). *Bulletin van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie,* 139(7-12): 194-203.

516 DEKONINCK, W. & DE BAKKER, D., 2003. Ongewervelden in het Rodebos: een opmerkelijke spinnen (Araneae)- en mierenfauna (Hymenoptera: Formicidae)(Invertebrates in the 'Rodebos': a remarkable spider (Araneae) and antfauna (Hymenoptera: Formicidae)(in Dutch). *Jaarboek BRAKONA 2001*: 39-51

517 ERENS, G., JANSSEN, M., STASSEN, E. & VANKERKHOVEN, F., 2003. Opmerkelijke ongewervelden op de Tiendeberg. *Likona Jaarboek 2002*, 12: 32-39.

518 GURDEBEKE, S., DE BAKKER, D., VANLANDUYT, N. & MAELFAIT, J.-P., 2003. Plans for a large regional forest in eastern Flanders (Belgium): assessment of spider diversity and community structure in the current forest remnants. *Biodiversity and Conservation*, 12: 1883-1900.

519 HENDRICKX, F., DE BAKKER, D. & DE KONINCK, H., 2003. *Centromerus levitarsis*, a new linyphiid spider for the Belgian fauna (Araneae). *Bulletin van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie*, 139(7-12): 190- 193.

520 LAMBRECHTS, J.,STASSEN, E., INDEHERBERG, M., VAN DE GENACHTE, G., JANSSEN, M. & GABRIËLS, J., 2003. De rijke fauna van het mijnterrein van Eisden-Lanklaar. *Likona jaarboek 2003*, 13: 42-63.

521 VANACKER, D., MAES, L., PARDO, S., HENDRICKX, F. & MAELFAIT, J.-P., 2003. Is the hairy groove in the *gibbosus* male morph of *Oedothorax gibbosus* (Blackwall, 1841) a nuptial feeding device? *The Journal of Arachnology*, 31: 309-315.

522 VANACKER, D., VANDEN BORRE, J., JONCKHEER, A., MAES, L., PARDO, S., HENDRICKX, F. & MAELFAIT, J.-P., 2003. Dwarf spiders (Erigoninae, Linyphiidae, Araneae): good candidates for evolutionary research. *Belgian Journal of Zoology,* 133(2): 143-149.

523 VAN DEN BORRE, J., MAELFAIT, J.-P. & BOSMANS, R., 2003. De genera *Diplocephalus, Savignia* en *Erigonella* (Araneae, linyphiidae, Erigoninae) in België: een beknopte literatuurstudie. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische* Vereniging,18(1): 1-19.

524 VERSTEIRT, V., DEKONINCK, W., DE BAKKER, D., POLLET, M., PAULY, A. & GROOTAERT, P., 2003. The effects of nature restoration on the entomofauna in former arable lands: restoration of brackish grasslands in the "Uitkerkse Polder" (Blankenberge). *Bulletin van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie*, 139(1-6): 19-27.

525 BAERT, L., 2004. Enkele interessante spinnenvangsten in het Oosten van ons land (Kort bericht). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 19(3): 83-84.

526 BONTE, D., BAERT, L., LENS, L. & MAELFAIT, J.P., 2004. Effects of aerial dispersal, habitat specialisation, and landscape structure on spider distribution across fragmented grey dunes. *Ecography*, 27: 343-349.

527 BONTE, D., LENS, L. & MAELFAIT, J.P., 2004.Lack of homeward orientation and increased mobility result in high emigration rates from low-quality fragments in a dune wolf spider. *Journal of Animal Ecology*, 73: 643-650.

528 BONTE, D. & MAELFAIT, J.-P., 2004. Colour variation and crypsis in relation to habitat selection in males of the crab spider *Xysticus sabulosus* (Hahn, 1832) (Araneae: Thomisidae). *Belgian Journal of Zoology*, 134(2/1): 3-7.

529 BONTE, D., CRIEL, P., VANHOUTTE, L., VAN THOURNOUT, I. & MAELFAIT, J.-P., 2004.The importance of habitat productivity, stability and heterogeneity for spider species richness in coastal grey dunes along the North Sea and its implications for conservation. *Biodiversity and Conservation*, 13(11): 2119-2134.

530 BONTE, D., 2004. Spinnen in grasland en –mosduinfragmenten in de Vlaamse kustduinen: het belang van oppervlakte en interne structuurvariatie. In: Hermy, M., De Blust, G. & Slootmakers, M (red.). Natuurbeheer. Davidsfonds i.s.m. Argus, Natuurpunt en Instituut voor Natuurbehoud, Leuven 373-374.

531 BONTE, D., MAELFAIT, J.-P. & BAERT, L., 2004. Determining spider species richness in fragmented coastal dune habitats by extrapolation and estimation (Araneae). In: SAMU, F.& SZINETAR, Cs. (eds.). *European Arachnology 2002*: 189-197.

532 BONTE, D., BAERT, L. & MAELFAIT, J.-P., 2004. Spinnen (Araneae) van de Vlaamse kustduinen: grote diversiteit in soorten en vormen. In: PROVOOST, S. & BONTE, D. (red.). Levende duinen. Een overzicht van de biodiversiteit in de Vlaamse kuststreek. *Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud, Brussel*: 320-343.

532 DEKONINCK, H., DEKONINCK, W., JACOBS, M. & VERSTEIRT, V., 2004. Drie nieuwe spinnen voor de Belgische fauna. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 19(3): 80-82.

533 DESENDER,K., GROOTAERT,P., DEKONINCK, W., BAERT,L., DE BAKKER, D., PAULY,A. & MAELFAIT,J.-P., 2004. Evaluatie van de natuurwaarden en het graslandbeheer van de bermen langs de noordelijke ring rond Brussel. *Bulletin van de Koninklijke Belgische Vereniging voor Entomologie,* 140: 126-139.

534 LAMBRECHTS, J., JANSSEN, M. & ZWAENEPOEL, A. 2004. Geen typische bos-spinnenfauna in het calmeynbos (De Panne, west-Vlaanderen). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 19(3): 64-77.

535 MAELFAIT, J.-P. ,BAERT, L., BONTE, D., DE BAKKER, D., GURDEBEKE, S. & HENDRICKX, F., 2004. The use of spiders as indicators of habitat quality and anthropogenic disturbance in Flanders, Belgium. In: SAMU, F. & SZINETAR, Cs. (eds.). *European Arachnology 2002*: 129-141.

536 MAES, L., VANACKER, D., PARDO, S. & MAELFAIT, J.-P., 2004. Comparative study of courtship and copulation in five Oedothorax species. *Belgian Journal of Zoology*, 134(2/1): 39-35.

537 VANACKER, D., HENDRICKX, F., MAES, L., VERRAES, P. & MAELFAIT, J.-P., 2004. Can multiple mating compensate for slower development and longer adult life in a male Dimorphic dwarf spider? *Biological Journal of the Linnean Society*, 82: 269-273.

538 VANACKER, D., DEROOSE, K., PARDO, S., BONTE, D. & MAELFAIT, J.-P., 2004.Cannibalism and prey sharing among juveniles of the spider *Oedothorax gibbosus* spiders (Blackwall, 1841) (Erigoninae, Linyphiidae, Araneae). *Belgian Journal of Zoology*, 134(2/1): 23-28.

539 VANACKER, D., PARDO, S. & MAELFAIT, J.-P., 2004. Different forms of cannibalism in the dwarf spider *Oedothorax gibbosus* (Blackwall, 1841). SAMU,F. & SZINETÁR C.S. (Eds.),*European Arachnology 2002*: 117-126.

540 VANDEN BORRE, J., BONTE, D. & MAELFAIT, J.-P., 2004. Aëronautisch gedrag ('ballooning') bij spinnen (Araneae). *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*,19 (1): 1-24.

541 VAN KEER, K., 2004. Het "monster van Loch Ness" onder de Belgische spinnen (*Eresus* sp.) terug waargenomen. *Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging*, 19(3): 78-79.

542 VANUYTVEN, H., 2004. *Achaearanea acoreensis* (BERLAND, 1932), een zuiderse immigrant (Araneae, Theridiidae)(Kort bericht). *Nieuwsbrief van de belgische Arachnologische Vereniging*, 19(3): 85.

Verslag van de 69ste vergadering van ARABEL, gehouden vrijdag 14 januari 2005 om 18u30 in de Universiteit Gent, K.L. Ledeganckstr. 35

Aanwezig: Léon Baert, Lynda Beladjal, Domir De Bakker, Frederik Hendrickx, Jean-Pierre Maelfait, Johan Mertens, Danny Vanacker, Johan Van Keer, Koen Van Keer
Verontschuldigd: Dries Bonte, Rudy Jocqué.

De voorzitter opent de vergadering.

De statutaire toekomst van ARABEL.

Volgens hoofdstuk 1, artikel 8, eerste lid van de "Wet betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen" van 2 mei 2002 is een aanwezigheid van 2/3 van de leden van een vzw vereist om tot statutaire wijzigingen te besluiten.
De voorzitter stelt vast dat geen 2/3 van de leden van ARABEL aanwezig is. Aldus kan deze vergadering niet over eventuele statutaire wijzigingen beslissen. Er zijn slechts negen van de vijftig leden aanwezig.

Er wordt beslist om in overeenstemming met hoofdstuk 1, artikel 8, vierde lid van genoemde wet een tweede algemene vergadering te beleggen 15 dagen na de lopende vergadering, met name op zaterdag 29 januari 2005 in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Vautierstraat 29 te Brussel. Volgens datzelfde artikel kan die tweede vergadering, ongeacht het aantal aanwezige of vertegenwoordigde leden, geldig over statuutwijzigingen beraadslagen en besluiten alsook de wijzigingen aannemen met een meerderheid van twee derde van de stemmen van de aanwezige of vertegenwoordigde leden.

Op die vergadering zal dienen beslist te worden over wijzigingen die zich opdringen ten gevolge van de implementatie van genoemde wet.
In het concrete geval van ARABEL liggen volgende opties op tafel:

- een voortzetting van ARABEL als vzw, wat volgens de wet enkele statutaire aanpassingen vraagt.
- een ontbinding van ARABEL als vzw, met eventuele voortzetting van de activiteiten:
- onder een andere (bestaande) vzw (Entomologische Vereniging?)
- als feitelijke vereniging

De aanwezige leden stellen vast dat sinds de vorige bestuursvergadering van 26/11/2004 een belangrijk element is gewijzigd: Minister Onckelinx, bevoegd voor de vzw's, besliste enkele

dagen na de genoemde bestuursvergadering om de vzw's een jaar extra de tijd te geven om zich in regel te stellen met de nieuwe wet. Dit betekent dat ARABEL nog de tijd heeft tot 31 december 2005 om dit te bewerkstelligen.
De voorzitter meldt dat daardoor de mogelijkheid om als vzw de activiteiten verder te zetten, waarschijnlijk een haalbare kaart wordt.

Rapport de la 69ième réunion d'ARABEL, du vendredi 14 janvier 2005 à 18h30 à l'Université de Gand, K.L. Ledeganckstr. 35.

Présent: Léon Baert, Lynda Beladjal, Domir De Bakker, Frederik Hendrickx, Jean-Pierre Maelfait, Johan Mertens, Danny Vanacker, Johan Van Keer, Koen Van Keer
Excusé: Dries Bonte, Rudy Jocqué.

Le président ouvre la réunion.

Le futur statutaire d'ARABEL.

Aux termes de l'article 8 de la chapitre 1, première section de la «Loi concernant les sociétés sans buts lucratifs, sociétés internationales sans buts lucratifs et fondations» du 2 Mai 2002, une majorité de 2/3 des membres d'une asbl est nécessaire pour pouvoir décider sur des changements statutaires. Neuf membres sont présent sur 50, par conséquent, cette réunion ne peux pas décider sur des changements statutaires.

Conformément au chapitre 1, art. 8, 4ième section de la loi nommée, une deuxième assemblée générale doit être convoquée 15 jours après la réunion en cours, étant le samedi 29 janvier 2005 à l'Institut Royal des Sciences Naturelles de Belgique, Rue Vautier 29 à Bruxelles. D'après le même article, cette deuxième réunion peut délibérer et décider ainsi d'accepter des changements.

Nous devons décider lors de cette réunion, sur des changements statutaires qui s'imposent suite à l'exécution de la loi nommée.
Dans le cas concret d'ARABEL, les options suivantes se présentent:

- la continuation d'ARABEL en tant que asbl: quelques adaptions statutaires s'imposent ;
- la dissolution d'ARABEL en tant que asbl, avec continuation des activités:
- sous une autre asbl (existante) (Société d'Entomologie?)
- comme société de fait

Les membres présents constatent qu'un élément très important a changé après la réunion du bureau datant du 26/11/2004: Le Ministre Onkelinx, responsable pour les asbl, a décidé, quelques jours après la réunion nommée, de donner aux asbl une année supplémentaire pour se mettre en règle avec la nouvelle loi. ARABEL a donc jusqu'aux 31 Décembre 2005 pour se mettre en règle.
Le président annonce que cela donne probablement le temps à la Société de continuer ses activités en tant que asbl.

Verslag van de 70ste vergadering van ARABEL, gehouden zaterdag 29 januari 2005 om 14u30 in het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

Aanwezig: Léon Baert, Lynda Beladjal, Rop Bosmans, Arthur Decae, Herman De Koninck, Bryan Goethals, Marc Janssen, Hugo Janssens, Robert Kekenbosch, Kevin Lambeets, Jean-Pierre Maelfait, Johan Mertens, Alphonse Radermecker, Johan Van Keer, Koen Van Keer, Pierre Wascotte.
Verontschuldigd: Mark Alderweireldt, Domir De Bakker, Frederik Hendrickx, Piet Tutelaers, Peter Van Helsdingen, Jan Bosselaers, Herman Vanuytven.

Ingevolge het ontbreken van de wettelijk vereiste 2/3 meerderheid van leden die nodig is om te beslissen over statutaire wijzigingen (zie verslag 69ste vergadering), werd een tweede algemene vergadering belegd (onderhavige, 70ste vergadering) waarin die 2/3 meerderheid wettelijk niet langer noodzakelijk is om over dergelijke statutaire wijzigingen te beslissen.

Administratief luik: "Toespraak van de voorzitter"

Léon Baert schetst kort de historiek van ARABEL, waarvan hij de initiatiefnemer was en waarvan hij na 28 jaar voorzitter is geworden. De vereniging startte immers als werkgroep zonder juridische structuur op 27 oktober 1976. Pas in 1986 werd ARABEL een vzw.
De voorzitter vertelt over de "koude douche" die hij kreeg toen hij eind 2004 vernam dat ARABEL niet in regel was met de nieuwe wetgeving rond de vzw's en dat dit voor 2005 in orde moest zijn. Ondertussen is die deadline verlegd naar 31 december 2005.
De voorzitter schetst kort de situatie en deelt de algemene vergadering mee dat tijdens deze vergadering dient beslist te worden over voortzetting of opheffing van ARABEL als vzw.
De voorzitter dankt enkele mensen van het bestuur voor de goede samenwerking tijdens het voorbije jaar.

Verslag van de penningmeester

De penningmeester geeft de cijfers van 2004:

Inkomsten:

Saldo 1/1/04:	+ 495,13
Lidgelden:	+ 880,00
Totaal:	+ 1375,13

Uitgaven:

Nieuwsbrief & postzegels:	- 756,85
Bankkosten:	- 35,73
Brochure 16ICA:	- 69,50
Totaal:	- 862,08

Saldo 1/1/05: + 513,05

De voorzitter wijst erop dat twee Arabelleden, die geen lid zijn van het bestuur, de jaarrekening van de penningmeester dienen na te kijken en goed te keuren om het officiëel te maken.
De penningmeester geeft ook een Franstalig verslag.
Er zijn geen vragen uit de vergadering.

Verslag van de bibliothecaris

De bibliothecaris, die verontschuldigd is, laat zijn verslag voorlezen door de secretaris. Daarin staan als belangrijkste punten:
- De problemen met het invoeren van de bibliografische gegevens uit de bibliotheek van ARABEL. Die moeten op termijn op de website van de vereniging raadpleegbaar worden. Tijdsgebrek en ruimtelijke barrières liggen aan de basis van de vertragingen op dit vlak.
- Een oproep aan de leden om overdrukken van artikels die ze elders publiceren te schenken aan de bibliotheek van ARABEL.
- Een pleidooi om in te stemmen met het openstellen van de nieuwsbrief voor Engelstalige artikels.

De voorzitter vat het verslag van de bibliothecaris in het Frans samen.
Er zijn geen vragen uit de vergadering.

Verslag van de secretaris

De secretaris geeft een overzicht van de secretariaatsactiviteiten van het voorbije jaar. De belangrijste waren:
- Het beantwoorden van vragen van leden en niet-leden in verband met spinnen en met de vereniging.
- De verwerving van de dia's + rechten van August Verbruggen en het beheer van die collectie
- Belangrijke "spinneninitiatieven" waar we als vereniging bij betrokken zijn geweest in 2004 (16th ICA, spinnencursus Natuurpunt)
- Initiatieven voor 2005 (Spin vh Jaar, Erfgoeddag in Ecohuis Antwerpen, boek Herman Vanuytven, samenstelling tentoonstelling Zoo Antwerpen 2006)
- 4 Bestuursvergaderingen: (5/3/04, 17/4/04, 22/10/04, 26/11/04)
- Website is terug online (beheer Dries Bonte)

De voorzitter vat het verslag van de secretaris in het Frans samen.
Er zijn geen vragen uit de vergadering.

Beraadslaging en besluiten i.v.m. de statutaire toekomst van ARABEL

De voorzitter verduidelijkt aan de vergadering de besluiten die dienen genomen te worden in verband met statutaire wijzigingen, noodzakelijk ten gevolge van de implementatie

van de "Wet betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen" van 2 mei 2002. Die implementatie krijgt van de bevoegde minister Laurette Onkelinx een uitstel tot uiterlijk 31 december 2005. Dit geeft ARABEL de tijd om de vereniging onder het statuut van vzw desgewenst verder te zetten.
De voorzitter deelt de financiële consequenties van een statuutswijziging aan de vergadering mee (kosten publicatie in Belgisch Staatsblad).
De vergadering dient te stemmen over:
- verderzetting van de activiteiten onder statuut van vzw of opheffing van de vzw.
De vergadering beraadslaagt en er wordt over de kwestie gestemd. Met unanimiteit van stemmen wordt besloten tot verderzetting van de activiteiten onder statuut van vzw.
- aanpassing van de statuten overeenkomstig de "Wet betreffende de verenigingen zonder winstoogmerk, de internationale verenigingen zonder winstoogmerk en de stichtingen" van 2 mei 2002.
De vergadering neemt met éénparigheid van stemmen de nieuwe statuten aan.

"Hooiwagens van België", door gastspreker Luc Vanhercke

- De voorzitter schetst kort de wetenschappelijke carrière van de heer Vanhercke.
- Luc Vanhercke geeft een uiteenzetting rond de lichaamsbouw en -functies van hooiwagens, levensduurte, determinatie, fenologie.
- Van enkele Belgische soorten wordt de verspreiding besproken, waarbij opvalt dat men tot nu over zeer weinig gegevens beschikt uit Wallonië. Ook zijn er bijna geen verspreidingsgegevens over Belgische hooiwagens van voor 1977.
- Er wordt even gedebateerd over de wijze waarop hooiwagens grote afstanden afleggen (lopend, via menselijke transportmiddelen,...).
- de lezing wordt afgerond met het bekijken van verschillende soorten hooiwagens onder de binoculair.

Varia

Vanuit het ARABEL-bestuur wordt de vraag gesteld naar het openstellen van de nieuwsbrief voor Engelstalige artikels. Voor- en nadelen worden tegen elkaar afgewogen.
Binnen het bestuur was beslist dat een meerderheid van 90% van de aanwezige leden voor een dergelijke openstelling moest stemmen om de wijziging ook effectief te implementeren.
100% van de aanwezige leden stemt voor de mogelijkheid om voortaan ook Engelstalige artikels in de ARABEL-nieuwsbrief op te nemen.

De voorzitter snijdt de kwestie aan van het onrechtmatig gebruik van niet-gepubliceerde gegevens door commerciële bureaus. Johan Mertens en Jean-Pierre Maelfait zullen een werkgroep samenstellen rond deze materie. Zij zullen een aparte vergadering organiseren met een juridisch expert van de Universiteit Gent.

De secretaris licht het project toe waarbij ARABEL samen met de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen een tentoonstelling rond spinnen zullen organiseren in 2006. Hiertoe wordt een "tekstcommissie" opgericht die verantwoordelijk wordt voor de samenstelling van de duidende teksten bij fotomateriaal (diacollectie August Verbruggen) en levende spinnen.

De secretaris vraagt aan de aanwezige leden wie tot die tekstcommissie wil toetreden. De oproep zal eerstdaags ook via e-mail naar andere ARABELleden worden verstuurd. Enkele leden bieden zich al aan. Rop Bosmans wordt gekozen als coördinator van de tekstcommissie.

De secretaris leest een berichtje voor van Piet Tutelaers waarin hij informeert naar het gebruik van verspreidingsgegevens van Belgische spinnen voor zijn website, die een cartografisch verspreidingsoverzicht van spinnen voor de Benelux wil bieden. Uit de vergadering komt het antwoord dat dat niet lukt vooraleer die gegevens volledig zijn en dat zal worden gewacht op de resultaten die de werkgroep "Mertens-Maelfait" terzake zullen voorleggen.
De verantwoordelijken inzake de coördinatie van de verspreidingsgegevens kampen met compatibiliteitsproblemen tussen de verschillende invoersystemen.

Robert Bosmans kondigt het verschijnen van een nieuwe versie van de soortenlijst van een aantal Europese landen op het web aan.

Rapport de la 70ième réunion d'ARABEL, du samedi 29 janvier 2005 à 14h30 à l'Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique.

Présents: Léon Baert, Lynda Beladjal, Rop Bosmans, Arthur Decae, Herman De Koninck, Bryan Goethals, Marc Janssen, Hugo Janssens, Robert Kekenbosch, Kevin Lambeets, Jean-Pierre Maelfait, Johan Mertens, Alphonse Radermecker, Johan Van Keer, Koen Van Keer, Pierre Wascotte.
Excusés: Mark Alderweireldt, Domir De Bakker, Frederik Hendrickx, Piet Tutelaers, Peter Van Helsdingen, Jan Bosselaers, Herman Vanuytven.

Suite à l'absence d'une majorité de 2/3 des membres, fixée par la loi, pour pouvoir décider sur des changements statutaires (voir rapport de la 69ième réunion), on a dû convoquer une deuxième Assemblée Générale (la 70ième réunion), à laquelle une telle majorité n'est plus nécessaire pour accepter des changements statutaires.

Partie administrative: "Discours du Président"

Léon Baert donne un court aperçu historique d'ARABEL, dont il était l'initiateur et dont il est devenu le Président après 28 ans. La Société débuta sans structure juridique le 27 Octobre 1976. Seulement en 1986 ARABEL devint une asbl.
Le Président nous raconte de la «douche froide» qu'il a reçu quand il a appris fin 2004 que la Société n'était pas en règle avec la nouvelle réglementation sur les asbl's et qu'il fallait être en ordre pour le 31 Décembre 2004. Entre temps la date limite a été reportée au 31 Décembre 2005.
Le Président évoque brièvement la situation actuelle et signale à l'Assemblée que la décision doit être prise lors de cette réunion pour décider si on continue la Société en tant que asbl ou pas.
Le Président transmets ces remerciements à quelques personnes du bureau pour la bonne coopération lors de l'année passée.

Rapport du Trésorier

Le Trésorier donne les chiffres pour 2004 :

Recettes:

Solde 1/1/04:	+ 495,13
Cotisations:	+ 880,00
Total:	+ 1375,13

Dépenses:

Feuille de Cont. & timbres:	- 756,85
Frais bancaires:	- 35,73
Brochure 16ICA:	- 69,50
Total:	- 862,08

Solde 1/1/05: + 513,05

Le Président attire l'attention sur le fait que les comptes doivent être contrôlés et approuvés par deux membres de la Société.
Le Trésorier traduits le rapport.
Il n'y a aucune question dans l'assemblée.

Rapport du bibliothécaire

Le bibliothécaire, excusé, laisse lire son rapport par le Secrétaire. Points importants sont :
-Les problèmes émanant de la mise en ordinateur des données bibliographiques de la bibliothèque d'ARABEL. Ces données doivent être consultable prochainement sur le «website». Le retard sur ce point là est du à un manque de temps et au fait que la bibliothèque se situe à l'IRScNB.
- Un appel est fait aux membres de bien vouloir offrir un tiré-à-part de leurs publications à la bibliothèque.
- Une plaidoirie pour l'admission de publications en Anglais dans la Feuille de Contact.

Le Président donne un résumé du rapport en Français.
Pas de question de l'assemblée.

Concertation et décisions en rapport avec le futur statutaire d'ARABEL

Le Président clarifie à l'assemblée les décisions qui doivent être prises au sujet des changements statutaires nécessaires à effectuer à l'encontre de la nouvelle loi sur les asbl's du 2 Mai 2002. La date limite étant remise par le Ministre Laurette Onkelinx au 31 Décembre 2005. Cela donne le temps à la Société de faire les changements de Statuts et de continuer en tant que asbl.
Le Président informe l'Assemblée des implications financières du à l'apport des changements de Statuts (publication au Moniteur).
L'assemblée doit voter sur :

- la continuation des activités sous le statut d'asbl ou la dissolution de l'asbl. L'assemblée se concerte et vote. Elle vote à l'unanimité la continuation des activités de la Société sous le Statut d'asbl.
- Adaptation des Statuts conforme à la «Loi concernant les sociétés sans buts lucratifs, sociétés internationales sans buts lucratifs et fondations» du 2 Mai 2002. L'assemblée accepte à l'unanimité les changements des statuts.

"Les Opilions de Belgique", par Luc Vanhercke

- Le Président donne un aperçu de la carrière scientifique de l'invité.
- Luc Vanhercke donne une allocution au sujet de la morphologie et physiologie des opilions, durée de vie, systématique et phénologie.
- La distribution de quelques espèces sont données pour notre pays. Il apparaît que nous disposons de peu de données pour la région wallonne de notre pays. Les données datant d'avant 1977 sont également rarissime.
- Un débat s'entame sur la possibilité de dispersion à grande distance des opilions (en courant, par intermédiaire de transports humains,...).
- La conférence se termine par une démonstration de différentes espèces à l'aide de binoculaires.

Varia

Le Bureau transmets envers l'assemblée la demande de permettre la publication d'articles anglophones dans la Feuille de Contact. Les avantages et désavantages sont examinés. 100% des membres présents votent pour la peprise d'articles anglophones dans la Feuille de Contact d'ARABEL (Le bureau avait décidé lors d'une réunion du Bureau que 90% des membres présents devaient voter positif pour accepter cette rentrée).

Le Président évoque la question de l'usage illégitime de données non publiées par des bureaux commerciales.
Johan Mertens et Jean-Pierre Maelfait composeront un groupe de travail pour ce sujet. Ils organiseront une réunion spéciale avec un expert juriste de l'Université de Gand.

Le secrétaire explique le projet de collaboration entre ARABEL et le «Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen» pour organiser une exposition à l'entour du thème «araignées» en 2006. Une «Commission de texte» sera formée qui sera responsable des textes explicatifs à base de photos (collection diapositives de August Verbruggen) et araignées vivantes.
Le secrétaire demande des volontaires pour accéder à la «Commission de texte». Cette demande sera prochainement dirigée à tous les membres de la Société. Quelques membres se mettent volontaires. Robert Bosmans est choisi en tant que coordinateur de cette commission.

Le secrétaire lis un message de Piet Tutelaers concernant l'information qu'il demande au sujet de l'usage de données de distribution en Belgique des araignées, ceci pour son «website» sur lequel il veut offrir un aperçu de la distribution des araignées au Benelux.
Ceci n'est pas possible en ce moment pour deux raisons: 1° attendre le résultat de la Commission «Mertens-Maelfait» et 2° attendre la rentrée de toutes les données sur ordinateur. Un problème de compatibilité existe entre les deux formules d'importation de données.

Robert Bosmans annonce l'apparition sur le «Réseau» d'une nouvelle version de la liste des espèces pour quelques pays Européens.